

DIVERZÍÓ, BANKRABLÁS, SZÉLHÁMOSSÁG

A KOVÁCS TESTVÉREK IRREDENTA INDÍTTATÁSÚ BŰNCSELEKMÉNYEI, 1923–1925

szerkesztette
KÁNTÁS BALÁZS

DIVERZIÓ, BANKRABLÁS, SZÉLHÁMOSSÁG

**A KOVÁCS TESTVÉREK IRREDENTA
INDÍTTATÁSÚ BŰNCSELEKMÉNYEI,
1923–1925**

**A forrást közreadja, jegyzetekkel ellátta
és a bevezető tanulmányt írta:
Kántás Balázs**

A címlapon a Pesti Napló című napilap 1923. június 23-ai cikke
látható a Kovács testvérek összeesküvéséről.

ISBN 978-615-00-8509-8

**MAGYAR ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁR
BUDAPEST, 2020**

Diverzió, bankrablás, szélhámosság

A Kovács testvérek irredenta indíttatású bűncselekményei, 1923–1925

Titkos és féltitkos paramilitáris formációk a Horthy-korszak első éveiben

A trianoni békediktátum 1920. június 4-ei aláírásával Magyarország korábbi területének és lakosságának majdnem kétharmadát veszítette el, és körülbelül 3,3 millió magyar anyanyelvű ember rekedt az országhatárokon kívül. Noha a Magyar Királyság ezeréves történelme során mindig multinacionális állam volt, és az elcsatolt területeken élők többsége nem volt magyar nemzetiségű, a békeszerződés során az országhatárok megvonása egyáltalán nem követte a nyelvi és etnikai határokat, és számos esetben egységes tömbben élő magyar lakosságú területek is a szomszédos államokhoz kerültek. Az államhatáron kívül rekedt magyarok a szomszédos országok többségében semmiféle kisebbségi jogokkal nem rendelkeztek, aki pedig tehette (elsősorban erdélyi magyarok), optánsként, többnyire teljesen elszegényedve költözött át a megcsonkított anyaország területére. Az első világháborút, forradalmakat és polgárháborút, végül jelentős területi veszteségeket és ezek nyomán iszonyú gazdasági és szociális krízist elszenvedő Magyarország kormányzatának és társadalmának érthető módon tehát a trianoni békediktátum revíziója lett az egyik vezéreszméje.¹

¹ Legfrissebben lásd például: ABLONCZY Balázs, *Az ismeretlen Trianon*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

A Horthy-korszak első néhány éve tehát a magyar történelem azon viharos időszakai közé tartozott, mely bővelkedett elsősorban jobboldali, irredenta eszmék mentén szerveződő titkos társadalmi egyesületekben, társaságokban, szövetségekben, melyek a politikai életre is bizonyos fokú befolyással rendelkeztek. E titokban működő szervezeteknek olykor volt legális fedőszervezete (a legálisan bejegyzett egyesületek egyébként pártpolitikai tevékenységet nem folytathattak) valamilyen társadalmi egyesület formájában, olykor informális keretek között, csupán a tagok közti szóbeli megbeszélések és utasítások alapján fejtették ki a tevékenységüket. Miként azt Mester Miklós történész, országgyűlési képviselő és kultúrpolitikus, a Horthy-korszak egyik nagy történelmi tanúja, aki maga is számos ilyen titkos szervezetben tag volt, írja érzékletesen emlékirataiban:

„Létezett egy tucatnyi titkos, féltitkos és igen zárt, exkluzív tagsággal rendelkező társaság, melyek berkeiben dőlt el lényegében, hogy a vezető pozíciókat kikkel töltik be, hogyan állítják össze a kormányzópártot, kik indulhatnak képviselőként, kik lesznek az ispánok, alispánok, szolgabírók, csendőrpáncsokok, kik kerülhetnek be a kormányzó szűk tanácsadói körébe.”²

A magyar jobboldali titkos társaságok tagságát nagy arányban alkották katonaviselt férfiak, ez pedig paramilitáris jelleget kölcsönzött nekik. A paramilitarizmust, paramilitáris tevékenységet és szer-

² OSZK 1956-os Intézet OHA–45. sz. 53. Mester Miklós–interjú. Készítette Gyurgyák János–Varga Tamás 1986-ban. Idézi: SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Közösség Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017, 78.

vezeteket, melyek az első világháború utáni években különböző intenzitással Európa szinte minden államában jelen voltak, a téma nemzetközi szakirodalma többnyire úgy szokta definiálni, mint olyan katonai vagy kvázi katonai szervezeteket és cselekményeket, amelyek kiegészítették a konvencionális katonai alakulatok működését, vagy egyenesen azok helyébe léptek.³ Erre némely esetben az állam kereteinek átmeneti vagy akár tartós felbomlása adott lehetőséget, más esetekben az állam maga használta fel az ilyen alakulatokat, megint másutt a paramilitáris formációk a fennálló állam ellenében léptek fel.⁴

A paramilitarizmus tehát az első világháború utáni Magyarországon is természetes jelenség volt, reprezentánsai elsődlegesen továbbra is aktív katonák vagy katonaviselt férfiak, esetleg egyéb fegyveres testületek tagjai voltak, és az ilyen jellegű formációk nem meglepő módon szorosan összefonódtak az új magyar állammal, kormánnyal, illetve a vesztes államokat sújtó fegyverkezési korlátozások következtében igen korlátozott keretek között működő – ráadásul részben egykori paramilitáris alakulatokból (újra)szervezett – hadsereggel is. A Kettőskereszt Vérszövetség (rövidítve: KKV vagy KKV Sz) nevű katonai titkos társaság / irreguláris katonai alakulat az ilyen titkos szervezetek közül is kiemelkedik, mert esetében jó eséllyel nem csupán valamiféle önszerveződő paramilitáris mozgalomról, hanem inkább titokban működő állami, vagy

³ Robert GERWARTH–John HORNE, *Paramilitarizmus az első világháború után*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32, 13–14.

⁴ Robert GERWARTH–John HORNE, i. m. 14.

legalábbis kvázi-állami szervezetről beszélhetünk. A Kettőskereszt Vérszövetség alapvetően – ha ugyan hihetünk a forrásoknak és azoknak az információknak, amelyek a köztudatban róla elterjedtek – nem volt más, mint az Etelközi Szövetség nevű, nagy befolyással rendelkező, a politikai és katonai elit tagjaiból szerveződő titkos társaság egyik alszervezete, annak egyfajta katonai-félkatonai szárnya. Az Etelközi Szövetségről, a korszak kiterjedt befolyással rendelkező, a szabadkőművesség ellenében alakult, annak fehér/nacionalista változataként funkcionáló titkos társaságról – Zadravecz István tábori püspök emlékiratának,⁵ Prónay Pál alezredes feljegyzéseinek,⁶ illetve Shvoy Kálmán tábornok napló-memoárjának,⁷ e három, a Kádár-korszakban könyv formában is publikált alapidokumentumnak és más forrásoknak köszönhetően – titkossága és titokzatossága ellenére viszonylag sokat tudunk.⁸

⁵ ZADRAVECZ István, *Páter Zadravecz titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967. Az eredeti forrás ma az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található: HU-ÁBTL-A-719.

⁶ PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszája. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin–SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963. A könyv formában 1963-ban csak részben közreadott, eredeti forrás ma is a Politikatörténeti Intézet Levéltárában található: HU-PIL-IV-973.

⁷ SHVOY Kálmán, *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945*, forráskiad. PERNEKI Mihály Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983. Az eredeti forrás a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltárában található: HU-MNL-CSML-XIV-12.

⁸ Az Etelközi Szövetség történetéről összefoglaló tanulmányt írt többek között Fodor Miklós Zoltán. Vö. FODOR Miklós Zoltán, *Az Etelközi Szövetség története*, Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 2007/XXXI,

Az Etelközi Szövetség (rövidítve: EX, ET vagy X) a magyar irredenta, fajvédő legális és illegális egyesületek többségét valamilyen módon irányította, vagy legalábbis irányítani igyekezett, így azok egyfajta ernyőszervezetének is tekinthető. Tagjai a fenti rövidítéseket konspirációs okokból felváltva használták. A szervezet valószínűleg 1919 novemberében alakult Szegeden,⁹ az ellenforradalmi kormány közvetlen környezetében, és a későbbiekben kb. 5000 tagot számláló társaságot a Vezéri Tanács vagy Nagytanács nevű, 7–12 fős vezető testület 1944. október 16-áig többnyire a Magyar Országos Véderő Egylettel (MOVE)¹⁰ szoros együttműkö-

118–156. Mindazonáltal Fodor Miklós Zoltán összefoglaló tanulmánya is szórványos forrásbázison és a témában eddig megjelent szekunder szakirodalmon alapul, így megállapításai vállaltan igen nagyrészt feltételezések.

⁹ Az Etelközi Szövetség érthető módon a katonai vezetésre és a hadseregre is nagy befolyást gyakorolt, alapító tagjai között főtiszteket is találunk. Ily módon nem meglepő az sem, hogy a KKVSz valószínűleg az EX közvetlen irányítása alá tartozott. Vö. ERDEŐS László, *A magyar honvédelem egy negyedszázada 1919-1944*, szerk. BABUCS Zoltán, Gödöllő, Attraktor Kiadó, 2007, 115–117.

¹⁰ A Magyar Országos Véderő Egylet 1918 novemberében, félkatonai-ellenforradalmi egyesületként alakult, és fokozatosan vált a Horthy-rendszer a rendszer egyik legnagyobb tömegbázisú szervezetévé, tagsága nagy részét katonatisztek adták. Egyik alapítója és korai elnöke Gömbös Gyula későbbi miniszterelnök volt. Az 1920-as években az Ébredő Magyarok Egyesületével együtt korszak egyik meghatározó antiszemita-revizionista egyesülete, a vezetésben az 1930-as évek második felétől kezdve a nyilasok és más szélsőjobboldali pártok képviselő kerültek többségbe (pl. Bánkúti László, Baross Gábor, Endre László, Feilitzsch Berthold, stb.). 1942-től vezetőisége a magyar szélsőjobboldali szerve-

désben irányította, annak lefoglalt budapesti székházában tartotta összejöveteleit.¹¹ Az EX rítusaiban, külsőségeiben az általa gyűlölt, hazafiatlannak és nemzetrombolónak tartott szabadkőművességre¹² kívánt hasonlítani, ironikus módon székhelyét is a betiltott Magyarországi Symbolikus Nagypáholy lefoglalt Podmaniczky utcai székházában rendezte be, ahol a MOVE is működött. Kapcsolatrendszerén keresztül jelentős hatást gyakorolt a korszak politikai életére, befolyását pedig jól mutatja, hogy tagjai voltak többek között Bethlen István, Teleki Pál, Károlyi Gyula, Bánffy Miklós, vagy éppenséggel Eckhardt Tibor, aki 1923 decemberétől az Ébredő

zetek összefogására mozgósított, tagjai pedig nagy arányban adták a Nyilaskeresztes Párt párhadseregét. 1944 elején 144 fiókegyesülettel rendelkezett, melyek egyenként átlagosan 200 tagot számláltak. Csaknem mindegyikhez tartoztak fiatalokat tömörítő lövészklubok. A német megszállás után belügyminiszteri rendelettel a kisebb fasiszta jellegű egyesületeket is a MOVE-be olvasztották. Az egyesület töredékesen fennmaradt iratanyaga kutatható a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában: HU-MNL-OL-P 1360. Történetéről lásd: DÓSA Rudolfné, *A MOVE. Egy jellegzetesen magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

¹¹ Vö. L. NAGY Zsuzsa, *Szabadkőművesek*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988, 68.

¹² Dömötör Mihály belügyminiszter 1920. május 18-ai 1550/res. számú rendeletével betiltotta a szabadkőművesség működését a Magyar Királyság egész területén. Az belügyminiszteri rendelet indokolása szerint a szabadkőműves páholyok az „*alapszabályaikban kitűzött, kormányhatóságilag is törvényesen elismert céljaik és feladatuk megvalósítása helyett a politikai élet irányítására és a tényleges hatalomnak a kezükhöz ragadására terelték át egyleti tevékenységüket*”.

Magyarok Egyesületének,¹³ a korszak legbefolyásosabb nacionalista tömegszervezetének¹⁴ elnöki tisztét is betöltötte. A szövetségbe meghívás alapján felvételüket kérők e célra kidolgozott misztikus szertartás keretében életre-halálra szóló fogadalmat tettek az

¹³ Az Ébredő Magyarok Egyesülete az első világháború és a forradalmak utáni Magyarország legbefolyásosabb nacionalista társadalmi egyesülete volt, mely az 1920-as évek elején saját segédrendőri milíciákat, karhatalmi alakulatokat tartott fenn, és határozottan befolyásolta a pártpolitikát is. Tagjai számos hírhedt, antiszemita és irredenta indíttatású bűncselekményt, kisebb-nagyobb terrorcselekményt követtek el. Alapítói és vezetőségi tagjai között számos politikust és befolyásos katonatisztet találunk, pl. Prónay Pált, Héjjas Ivánt, vagy Gömbös Gyula későbbi miniszterelnököt. Működése csúcspontján tagsága több százezresre volt tehető, elnökei az 1920-as évek elején Szmracsányi György, Eckhardt Tibor és Buday Dezső nemzetgyűlési képviselők voltak. Jelentősége 1923 után, a kormánypártból kiváló Magyar Nemzeti Függetlenségi Párt (Fajvédő Párt) megjelenésével fokozatosan, majd komolyan az 1930-as években létrejövő, részben az egyesület tagjaiból szerveződő, nyugati mintájú magyar fasiszta és nemzetiszocialista pártok megalakulásával csökkent. Az ÉME a különböző radikális jobboldali politikai pártok mellett ezzel együtt egészen 1945-ig működött. Történetének első éveiről lásd: ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.; valamint: ZINNER Tibor, *Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november–1920. március közötti történetéhez*, Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1978/1, 251–284.

¹⁴ Zeidler Miklós szerint a Magyar Országos Véderő Egylet, az Ébredő Magyarok Egyesülete, az Etelközi Szövetség, a Kettőskereszt Vérszövetség és más nacionalista társaságok alapján határozták meg az ellenforradalom ideológiáját és káderállományát. Vö. ZEIDLER Miklós, *A revíziós gondolat*, Pozsony, Kalligram, 2009, 105.

irredenta és fajvédő célok szolgálatára.¹⁵ A Vezéri Tanács az ország sorsát érintő csaknem minden fontos kérdést megtárgyalt. Az EX fedőegyesülete a Magyar Tudományos Fajvédő Egyesület volt, azonban ez jóval később, 1923-ban alakult csak meg és hagyták jóvá alapszabályát. 1936-ban bekövetkezett haláláig az EX informális vezetője lényegében Gömbös Gyula honvédelmi miniszter, majd miniszterelnök volt,¹⁶ és igen alaposan feltételezhető, hogy mind a MOVE-hez, mind az ÉME-hez kötődő radikális jobboldali paramilitáris alakulatok és titkos-féltitkos szervezetekben is vezető szerepet játszott, noha hivatalos pozíciót a MOVE elnökségén kívül jellemzően nem viselt.¹⁷ Arra is számos jel mutat, hogy Gömbös nem csupán a korabeli radikális jobboldali szervezetek informális vezetője volt, de tudhatott a különböző paramilitáris alakulatok által eltervezett és végrehajtott bűncselekményekről, és adott esetben támogatta is azokat,¹⁸ az Etelközi Szövetség pedig a jobboldali mozgalmak egyfajta irányító szerveként működött.¹⁹ 1923 után a kormánypártból kilépő fajvédő frakciót, majd a Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Pártot megalapító Gömbös igen aktív kapcsolatot ápolt Héjjas Ivánnal és az Ébredő Magyarok Egyesülete alföldi fiókszervezeteivel, 1924 novemberétől

¹⁵ Az EX történetének az egyik alapító, Zadravecz István tábori püspök emlékiratában egész fejezetet szentelt. ZADRAVE CZ, i. m. 129–150.

¹⁶ GERGELY Jenő, *Gömbös Gyula. Politikai pályakép*, Budapest, Vince Kiadó, 2001, 208.; valamint SHVOY, i. m. 74.

¹⁷ VONYÓ József, *Gömbös Gyula*, Budapest, 2012, Napvilág Kiadó, 100–101.

¹⁸ VONYÓ, i. m. 101.

¹⁹ Erről Zadravecz István tábori püspök is ír emlékiratában: ZADRAVE CZ, i. m. 148–149.

pedig a Fajvédő Párt vidéki gyűléseit az ÉME helyi szervezetei koordinálták, így kevésbé tűnik valószínűnek, hogy Gömbös ne tudott volna az 1923 során az ÉME tagjaihoz és Héjjas Iván paramilitáris csoportjaihoz köthető elkövetett erőszakos bűncselekményekről.²⁰ Gömbös Gyula halála után, a II. világháború ideje alatt az Etelközi Szövetség is fokozatosan a szélsőjobboldal felé tolódott,²¹ és báró Feilitzsch Berthold, a dualizmus kori magyar politika *grand old man*-je, a Horthy-korszakban még mindig befolyásos politikus, az EX egyik alapítója és hosszú időn keresztül a Vezéri Tanács elnöke a nyilasok felé orientálódott²² és fokozatosan magához ragadta az – amúgy egyre csökkenő jelentőségű – szervezet teljes irányítását.²³ Ezzel együtt megemlítendő az is, hogy a szövet-

²⁰ VONYÓ József, *Gömbös Gyula és a hatalom. Egy politikussá lett katonatiszt*, Pécs, Kairosz Kiadó, 2013, 169–170.

²¹ Vö. Ismeretlen forrásból származó beadvány a magyar belpolitikai helyzetről, a nyilasok növekvő befolyásáról, a kormánypropaganda fogyatékoságairól és erélyes kormányintézkedések szükségességéről, in *Horthy Miklós titkos iratai*, forráskiad. SZINAI Miklós, SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1965, 252–260, 257.

²² Feilitzsch Berthold báró, az EKSz vezérintézője az 1944. októberi nyilas hatalomátvétel után az új nyilas törvényhozó testület, a Törvényhozók Nemzeti Szövetségének elnöke lett. Vö. KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2012, 177.

²³ Vö. SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban*, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica, Tomus LVII, 1976, 3–60, 22–24. Az EX kétoldalas alkotmánya fennmaradt továbbá dr. Minich József népbíróági perének iratanyagában: HU-BFL-XXVI-2-b-8311/1947. Idézi: ZINNER Tibor, *Adatok a*

ség egy másik, sokkal inkább mérsékelt és németellenes, elsősorban Bethlen István és Kállay Miklós nevével fémjelezhető szárnya a kormányzót támogatta a sikertelen kiugrási kísérlet során.²⁴

Az Etelközi Szövetségről tehát, ha szórványosan is, de összességében igen sok minden tudható, az annak elvileg (fél)katonai szárnyát / paramilitáris alszervezetét²⁵ képező Kettőskereszt Vér-szövetség esetében azonban sokkal rosszabb a helyzet. Amennyiben lehet hinni az egyébként igen ellentmondásos forrásoknak, úgy a szervezet az EX-hez hasonlóan minden valószínűség szerint 1919 őszén jött létre az ellenforradalom védelmére, a kommunista és más baloldali erők elleni harcra, valamint az irredentizmus céljaira. Elsőszámú vezetője, parancsnoka Siménfalvy Tihamér²⁶

szélsőjobboldali szervezetek megalakulásának körülményeihez, Történelmi Szemle, 1979/3-4, 562–576, 564. A szervezet működéséről fennmaradt még egy mindössze egyoldalas, 1945-ös keltezésű, kritikával kezelendő jelentés a Magyar Kommunista Párt fegyveres erők, karhatalmi osztályának iratai között: HU-MNL-OL-M-KS 274-f-11. cs.-44. őrzési egység, Jelentés az Etelközi Szövetség működéséről, 1945. május 29. Az EX működéséről kellő forráskritikával olvasandó továbbá az egyik legfontosabb forrás, Zadrevecz István tábori püspök, a szervezet egyik alapítójának és vezetőjének emlékirata. Vö. ZADRAVECZ, i. m. 129–150.

²⁴ SZEKÉR, i. m. 81,

²⁵ Komoróczy Géza az Etelközi Szövetséget is a paramilitáris társaság jelzővel illeti. Vö. KOMORÓCZY Géza, *A századok története Magyarországon II. 1849-től a jelenkorig*, Pozsony, Kalligram, 2012, 380.

²⁶ Vö. SERFŐZŐ Lajos, *A titkos társaságok és a róluk folytatott parlamenti viták 1922–1924-ben*, Párttörténeti Közlemények, 79–80. Siménfalvy Tihamér ezredes, később tábornok leginkább a Vitézi Rend egyik törzskapitánya-ként ismert, titkosszolgálati tevékenységéről jóval kevesebb forrás maradt

honvéd ezredes, később tábornok volt, aki az 1920-as évek elején külföldi szélsőjobboldali szervezetekkel, különösen az osztrák és a német nacionalista mozgalmakkal is élénken kereste a kapcsolatot. A szervezet vidéki vezetője elvileg Makai / Makkay Imre százados volt (nevének több írásmódjával is találkozhatunk), továbbá vezető szerepet töltöttek be benne a fehérterror²⁷ olyan hírhedt alakjai, mint Héjjas István és Prónay Pál különítményparancsnokok, a későbbi miniszterelnök, Gömbös Gyula illetve Endre László, Prohászka Ottokár püspök, Zadravec István tábori püspök, Klebersberg Kunó belügy-, majd közoktatási miniszter, Habsburg Albrecht főherceg, valamint Görgey György ezredes, a kormányzói testőrség parancsnoka. A Kettőskereszt Vérszövetség alakulását tehát a Szegeden szerveződő ellenkormány Horthy Miklós vezette fegyveres erejéhez és a fővezér²⁸ közvetlen környezetéhez szokás

fenn. Az általa vezetett titkosszolgálati szerv megfigyelte többek között az emigrációba távozott Károlyi Mihályt is. Vö. Siménfalvy Tihamér vszkt. ezredes felterjesztése a Kormányzó Katonai Irodájához Károlyi Mihály szabadkai tartózkodásáról, Budapest, 1924. október 1., in *Megfigyelés alatt. Dokumentumok a horthysta titkosrendőrség működéséről 1920–1944*, forráskiad. BERÁNNÉ NEMES Éva, HOLLÓS Ervin, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1977, 100–101. Az irat ma is fellelhető a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában. Jelzete: HU-MNL-OL-K 149-1924-1-2042.

²⁷ A fehérterrorról lásd részletesebben például Bödök Gergely hiánypótló PhD-értékezését: BÖDÖK Gergely, *Vörös- és fehérterror Magyarországon, 1919–1921*, PhD-értékezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2018.

²⁸ Pölöskei Ferenc egyenesen azt írja, hogy nem csupán a tisztí különítmények, de az Ébredő Magyarok Egyesülete, a Magyar Országos Véderő Egylet és a Kettőskereszt Vérszövetség fegyveres, paramilitáris alakulatai

visszavezetni,²⁹ alapításában pedig olyan, később befolyásos katonatisztek és politikusok vettek részt, akiknek egy részétől a Tanácsköztársaság bukása utáni időkben nem állt messze a katonai diktatúra bevezetésének gondolata sem. Az elképzelésre e bizonytalan, kaotikus időkben még minden valószínűség szerint Horthy Miklós, Magyarország nem sokkal később megválasztott régens államfője is hajlott, és csak fokozatosan, az Antant és Bethlen István mérsékeltebb környezetének nyomására mondott le a hadsereg által vezetett állam gondolatáról, és tért vissza az alkotmányos, parlamentáris keretekhez.³⁰ Horthy maga egyébként valószínűleg sem a

már 1919-ben a Nemzeti Hadsereg és annak fővezére, Horthy Miklós közvetlen irányítása alatt álltak. Habár kétségtelenül voltak átfedések az irredenta egyesületek tagsága és a Nemzeti Hadsereg személyi állománya között, illetve a szegedi ellenforradalmi kormány éppen a Kettőskereszt Vérszövetség égisze alatt igyekezett a különböző fegyveres csoportokat valamiféle egységes irányítás alá vonni, az antibolsevizmus eszméje pedig szinte minden ekkoriban működő fegyveres formációt összekötött, ez így igen erős leegyszerűsítésnek hangzik. Vö. PÖLÖSKEI Ferenc, *Hungary After Two Revolutions 1919–1922*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980, 15.

²⁹ Erről többek között Mester Miklós (1906–1989) történész és politikus, aki a Horthy-korszakban maga is számos titkos társaság tagja volt, számol be egy vele időskorában készült interjúban: OSZK 1956-os Intézet OHA–45. sz. 53. Mester Miklós–interjú. Készítette Gyurgyák János–Varga Tamás 1986-ban. Idézi: SZEKÉR Nóra, *A Magyar Közösség története*, PhD-értekezés, Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2009, 75.

³⁰ TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2011, 66–92.

KKVSz-nek, sem az EX-nek nem volt tagja formálisan,³¹ nem vett részt e társaságok beavatási szertartásain, és esküjüket sem tette le, mivel pragmatikus, mondhatni kissé földhözragadt katonatisztként és politikusként nem vonzotta különösebben a titkosság, a titokzatosság és a miszticizmus. Ezzel együtt azonban valószínűleg mindkét, egymással szoros személyi átfedéseket sejtető társaság informálisan a vezetőjeként ismerte el,³² és befolyását bizalmasain keresztül mindkettőben érvényesíteni tudta, csak úgy, mint a hozzájuk igen szorosan kötődő, nyíltan működő nacionalista egyesületekben.³³

A Kettőskereszt Vérszövetség katonailag szervezett egységeinek tagjait igen szigorú eskü kötötte, mely állítólag az alábbi módon hangzott:

„Én, XY esküszöm a mindenható Istenre, és fogadom mindenre, ami előttem szent, hogy az országfelforgató vörös elemek, azoknak izgatása és mozgolódása ellen, ha kell, fegyverrel a kezért is harcolok, és ezeréves magyar Hazám elrablott területeinek visszaszerzése érdekében, ha kell, életemet is feláldozom. Vezéreimnek és általuk kinevezett előjáróimnak parancsait a leghívebben

³¹ ORMOS Mária, *Mussolinától Hitlerig*, in *Akik nyomot hagytak a 20. századon. Diktátorok – diktatúrák*, szerk. ERÉNYI Tibor, Budapest, Napvilág Kiadó, 1997, 27–47, 31.

³² Az Etelközi Szövetség fővezéri székét a vezetőségi tagok elvileg Horthy Miklós kormányzónak szánták, aki ezt azonban nem fogadta el, ám a tagok ettől függetlenül őt tekintették a szervezet valódi vezetőjének. Erről többek között Prónay Pál, Shvoy Kálmán és Zadravecz István is beszámol a visszaemlékezéseiben több helyen. Vö. PRÓRAY, i. m. passim.; SHVOY, i. m. passim.; ZADRAVE CZ, i. m. 130–132.

³³ UNGVÁRY, i. m. 98–99.

teljesítem. Ha ezen eskümet megszegném, alávetem magam a Kettőskereszt Vérszövetség vérbíráskodás-ítéleteinek. Isten engem úgy segítjen!”³⁴

Az esküszöveg fennmaradt egy másik változatban is:

„Én, XY esküszöm a mindenható Istenre, és fogadom mindenre, ami szent előttem, hogy vezéreimnek és az általuk kinevezett előjáróimnak parancsait a leghűségesebben teljesítem, és a Kettőskereszt Vérszövetségben történeteket a leghigorúbban titokban tartom. Esküszöm, hogy semmiféle más irredenta szervezetnek kötelezve nem vagyok, és hogy ilyen parancsokat csakis Kettőskereszt Vérszövetségi előjáróimtól fogadok el. A Kettőskereszt Vérszövetség keretén belül sem politikai, sem királykérdéssel nem foglalkozom, és amennyiben ilyen esetről tudomást szerzek, előjáróimnak azonnal jelentem. Ha ezen eskümet megszegném, jogosnak ismerem el a Kettőskereszt Vérszövetség vérbíráskodását.”³⁵

Noha a szervezet alapszabálya eddig nem került elő levéltári dokumentumok közül, az esküszöveg és annak változatai alapján is lehet

³⁴ ZINNER, i. m. 568. Az eskü szövege dr. Kiss Gábor Jenő büntetőperének iratanyagában maradt meg, aki az ÉME Tiszamarosszögi Nemzetvédelmi Osztályának parancsnoka volt, amely a Kettőskereszt Vérszövetség és a Héjjas Iván parancsnoksága alatt álló Alföldi Brigádhoz tartozott. Az Ébredő Magyarok Egyesülete, különösen annak nemzetvédelmi osztályai, az Alföldi Brigád és a KKV Sz működése nyilván nem elválasztható egymástól. HU-BFL-VII-5-c-198/1940.

³⁵ Az esküszöveg e változata Fábián Béla liberális ellenzéki parlamenti képviselőhöz jutott el valahogyan, aki a sajtóban tette azt közzé. Vö. [SZERZŐ NÉLKÜL], *A Kettőskereszt Vérszövetség eskümintája*, Az Est, 1926. 05. 07., 3.

következtetni a KKVSz nacionalista-irredenta, antibolsevista, ettől szinte elválaszthatatlanul antiszemita, illetve a katonák/katonaviselt férfiak felülreprezentáltsága és az organizáció paramilitáris felépítése okán pedig egyértelműen militarista szellemiségére. A két esküváltozat közötti apró különbségek sem meglepőek, mivel a szervezet 1919-ben valószínűleg antibolsevista céllal alakult, az irredentizmus pedig érthető módon csak később, a trianoni békeszerződés 1920-as aláírása után lett az organizáció vezéreszméje. Az apolitikusság kötelme sem meglepő, ugyanis az irredentizmus és a területi revízió eszméje az 1920-as évek Magyarországon egyébként nagyon különböző gondolkodású embereket kötött össze, így e titkos szervezetben is megférhettek egymással a legitimisták, a szabad királyválasztók, vagy éppenséggel az autoritárius, katonai államberendezkedést elképzelő köztársaságpártiak. Az Umlauf Szigfrid százados vezetése alatt álló budapesti zászlóalj egyik tagja, Kürthy Endre később arról számolt be, hogy ő maga mintegy háromszáz tagot szerzett az egyesületnek. A szövetség tagjai gyűléseit a Nyár utca 9. szám alatti iskola tornatermében tartották, amelyet a főváros bocsátott rendelkezésükre, amennyiben lehet hinni a forrásoknak. A KKVSz (egyik) legális fedőszerve minden valószínűség szerint a Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület volt, mely azonban jóval később alakult meg, mint a titkos társaság maga, alapszabályát azonban csak 1922-ben hagyták jóvá.³⁶ Egy, a szervezetről Buda-

³⁶ SERFŐZŐ, i. m. 79.; A Budapesti Főkapitányság 10 326/1923. főkapitányi jelentése szerint 234 791/1922-BM.VII. sz. alatt hagyta jóvá a belügyminiszter a Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület alapszabályát. Lásd: HU-BFL-IV-1407-b-XI. üo.-151/1922. Idézi: ZINNER, i. m. 564.

pest Fővárosi Levéltárában fennmaradt, 1946-os, kései rendőrségi jelentés szerint:

„A Szövetség területi szempontból budapesti és vidéki főosztályokra oszlott. Minden főosztálynak vezérmegfigyelői, főmegfigyelői és megfigyelői voltak. Ezek havi jelentésekben számoltak be a körzetükben lejátszódó baloldali megmozdulásokról. Ha bárkiről bármilyen adatra volt szükség, úgy ezek a megfigyelők kötelesek voltak azokat azonnal beszerezni. A tagok politikai meggyőződése a jobboldali antiszemita és antibolsevista karakteren belül nem volt korlátozva. Így tagjai között Horthy-pártiakat, legitimistákat, fajvédőket és nemzetiszocialistákat is lehetett találni.

Céljuk nemcsak a baloldal figyelemmel kísérése volt, hanem a megbízható jobboldali elemek összetartása és felfegyverzése is. Fegyveres terrorkülönítményei leginkább a Nagy-Alföldön dolgoztak.

Antibolsevista célkitűzéseik révén meglehetősen politikai súlyuk volt, ez azonban a Bethlen-éra alatt kezdett eltűnni, mint ahogy az egész Vérszövetség jelentősége is a harmincas években, különösen egyéb korszerű jobboldali megmozdulások miatt, erősen csökkent. Leginkább az Etelközi Szövetség vette át a helyüket.”³⁷

Az idézett – valószínűleg jórészt spekulatív, illetve a szervezet múltbéli szerepét eltúlozni igyekvő politikai rendőrségi jelentés szerint Horthy Miklós kormányzó tagsága ugyancsak nem állapítható meg a szervezetben, de befolyását kétségtelenül érvényesítette

³⁷ HU-BFL-VI-15-c-205/1945 – A Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányság Államrendészeti Osztálya jelentése a Kettőskereszt Vérszövetség feloszlott egyesület adatai tárgyában Budapest főváros főpolgármesteréhez, Budapest, 1945. december 03.

benne. A KKV Sz vezetőségi tagjai között pedig olyan prominens személyeket találunk, mint: Than Károly báró, Kárpáthi Kamilló tábornok, vitéz Jánky Kocsárd tábornok, ifj. Horthy István, Erdélyi Lóránt vármegyei főjegyző, Héjjas Iván, Szigetváry alezredes, Teleki Mihály és Teleki Béla grófok, Vass grófné, dr. Petrányi Rezső, Teleki Tibor gróf, képviselő, Ernst Vilmos főjegyző, Ferentzy Kálmán iskolaigazgató, Hatvany Lajos báró, Helle százados, vitéz Kemény János vármegyei főjegyző, Klebersberg Kunó, Prónay Pál, Prohászka Ottokár püspök, stb.³⁸ Ebből a – jórészt jobboldali történelmi személyiségeket tömörítő, ám egyúttal véletlenszerűnek is ható – névsorból talán az asszimilálódott zsidó polgárcsaládból származó, horthyzmussal, túlhajtott nacionaliz-mussal vagy antiszemitizmussal nehezen vádolható Hatvany Lajos báró személye a legérdekesebb, és mutat rá arra a legjobban, hogy ezt a forrást is alapos kritikával érdemes kezelni.

Ungváry Krisztián szerint a szervezet KKV Sz titkos megbeszéléseit a Nádor laktanyában (a Prónay-különítmény egyik székhelyén, ez tehát a Prónay Pál paramilitáris alakulatával való szoros személyi átfedésekre utal) tartotta, tagjai pedig elsősorban csendőr- és katonatisztek, valamint földbirtokosok és közigazgatási tisztviselők voltak. A budapesti központon kívül minden nagyobb városban, megyeszékhelyen működött egy-egy alszervezet, a KKV SZ tagjai pedig, behálózva a magyar államapparátust, elsősorban a kommunistagyanús egyének és szervezkedések feltérképezésével és megakadályozásával foglalkoztak.³⁹

³⁸ Uo.

³⁹ UNGVÁRY, i. m. 98–99. Ungváry Krisztián azonban nem ad meg forrást monográfiájában.

Egy meglehetősen gyakran, számos szakpublikációban idézett lexikonszócikk így ír a szervezetről:

„A Kettőskereszt Vérszövetség (KKVSz) az Etelközi Szövetség közvetlen alárendeltségébe tartozó titkos hírszerzési és terrorsszervezet. Az 1919. júliusában alakult szövetség álcázott orgvilkosságokkal, a környező országok magyarlakta területein diverziós akciókat végrehajtó szabadcsapatok szervezésével és hírszerző tevékenységgel támogatta a magyar vezetés irredenta és fájvédő politikáját. (Pl. 1938-ban a tagjai is részt vettek a Rongyos Gárda kárpátaljai akcióiban.) Az egyenként titokban feleσκűdött tagok egy része a BM állományában, Főttartalék fedőnével, külön titkos katonai egységet képezett. A szervezet vezetése sohasem volt egységes. A II. világháború alatt ez különösen élesen megmutatkozott, amikor a KKVSz legitimista csoportja Kettőskereszt Szövetség néven a Magyar Frontba tömörült pártokhoz, egy másik csoportja a nyilasokhoz csatlakozott.”⁴⁰

E közkénen forgó információhalmazzal egybevágnaκ Ujszászy István tábornok, a katonai titkosszolgálat és a későbbi Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában, 1948-ban írott feljegyzései, melyek között találhatunk egy igen érdekes doku-

⁴⁰ Vö. *Magyarország a második világháborúban. Lexikon A-Zs*, főszerk. SIPOS Péter, Budapest, Petit Real Könyvkiadó–Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete–Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum–Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem–Magyar Hadtudományi Társaság, 1997. Vö. a nyilasokhoz valójában az Etelközi Szövetség egyik szárnya csatlakozott, illetve az államigazgatásban, illetve a honvéd vezérkarban tevékenykedő magas rangú tagjai révén az EX kiugrási kísérlet megghiúsításában is jelentős szerepet játszhatott. Vö. SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság*, 80–81.

mentumot. E dokumentum tanúsága szerint az 1920-as években a honvédségen belül félig-meddig illegalitásban, de természetesen a kormány és a kormányzó tudtával és beleegyezésével működött egy – elsősorban irredenta indíttatású – külföldi szabotázs-, diverzáns- és terrorakciókat kidolgozó és kivitelező, titkosszolgálati jellegű csoport, melynek a vezetője ugyancsak Siménfalvy Tihamér ezredes, a KKVSz igazgatója, később pedig Papp Dezső alezredes volt. A Siménfalvy-csoport a Várban, a külügyminisztérium épületében működött, tevékenysége elsősorban a kisantant államokra terjedt ki, középtávú célja pedig a magyarlakta területek esetleges visszafoglalásának előkészítése volt. Ujszászy feljegyzése szerint Héjjas Iván különítményei, majd 1932-től az úgynevezett (második) Rongyos Gárda is ugyanennek a csoportnak voltak informálisan alárendelve, 1936-ban pedig ebből a titkos katonai csoportból nőtt ki a honvéd vezérkar 5. számú, sajtó- és propagandaosztálya, immár Homlok Sándor ezredes irányítása alatt. Ez az osztály nevével ellentétben nem csupán a magyar honvédség propagandacéljait szolgálta, hanem a korábbi titkos csoporthoz hasonlóan kisantant államokban szabotázs- és diverzánsakciókat is előkészített és végrehajtott, és tette mindezt a miniszterelnökséggel és a külügyminisztériummal szoros együttműködésben.⁴¹

A Siménfalvy-, később Papp-csoport, majd végül a Homlok Sándor ezredes vezetése alatt álló 5. vkf. osztály kétségkívül

⁴¹ UJSZÁSZY István, *Vallomások a holtak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*, forráskiad. HARASZTI György, KOVÁCS Zoltán András, SZITA Szabolcs, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Corvina Kiadó, 2007, 356–359.

létezett, és tevékenységükből, valamint Siménfalvy Tihamér szervezői tevékenységéből (1929-ben bekövetkezett haláláig) akár a Kettőskereszt Vérszövetséggel való szoros átfedésekre is következtethetünk.⁴² A külügyminisztérium és a honvédelmi minisztérium közös irányítása alatt álló titkos katonai csoport tervezett létrehozásáról 1920-ból egy rövid, levéltárban fennmaradt feljegyzés is beszámol:

„Megállapodás az elszakadt részekben folytatandó irredenta szervezéséről: Az irredenta legfelsőbb vezetésére egy a kormány ingerenciája alatt álló titkos szerv létesítetik egy polgári és egy katonai egyén vezetésével. Ezen szerv politikai kérdésekben a külügyminisztérium, katonai kérdésekben a katonai vezétőségtől kapja az általános irányelvekre vonatkozó utasításait, úgy azonban, hogy politikai tekintetben a nemzeti kisebbségek miniszterével egyetértően jár el. Ezen központi titkos szerv végrehajtó orgánumaiként társadalmi szerve-

⁴² Többek között a kalandos életű, számos különítményt, irreguláris katonai alakulatot és gyakorlatilag minden két világháború között működő szélsőjobboldali egyesületet és pártot megjárt, a nyilasokból kiábránduló és végül 1944-45-ben ellenállóként és zsidómentőként ismertté váló Zsabka Kálmán alhadnagy, amúgy civilben költő, színész és filmproducer élete is rámutat a különböző paramilitáris alakulatok, irredenta társadalmi szervezetek, illetve az állami szervek, így a titkosszolgálatok szoros kapcsolatára. Zsabka Kálmán altisztként történő leszerelése után titkos tiszti állományban a Siménfalvy-csoport, majd a VKF-5 tagja is volt, korábban pedig az ÉME Nemzetvédelmi Főosztályához és Prónay-különítményhez fűzték szoros szálak, így tagsága a Kettőskereszt Vérszövetségben is erősen valószínűsíthető. Vö. BARTHA Ákos, PÓCS Nándor, SZÉCSÉNYI András, *Egy hosszán „ébredő” túlélőművész. Zsabka Kálmán pályarajza (1897–1971) I. rész*, Múltunk, 2019/2, 138–180, 159–160.

*zetek (ligák) létesítendőek külön-külön az egyes nemzetiségi csoportok részére. Anyagi támogatás az irredenta céljaira a kormány illetőleg egyes reszortok részéről ki zárólag a központi titkos szerv útján folyósíthatók.”*⁴³

Erre a fajta katonai tevékenységre a kelet-európai terminológiában általában a *diverzió* kifejezés használatos.⁴⁴ A diverzió amúgy katonai értelemben leginkább elterelő hadművelet, mely jellemzően kisebb, reguláris vagy irreguláris fegyveres csoportok tevékenységét jelenti a front mögötti ellenséges területeken, illetve az ellenfél hátszágában azzal a céllal, hogy zavarják az ellenség háborús tevékenységét, ám egymással feszült viszonyban álló államok között – Magyarország és a kisantant államok viszonya pedig a trianoni békediktátum aláírása utáni időkben érthetően ilyen volt – békeidőben is elképzelhető. A diverziós tevékenység célja lehet többek között az ellenfél hadvezetésének bénítása, gyengítése, a hadsereg ellátásnak akadályozása, illetve a katonák és a polgári lakosság nyugalmanak megzavarása, félelem és elégedetlenség keltése. A diverziós tevékenységet végző, általában különlegesen kiképzett katonai személy elnevezése a diverzáns. Megemlítendő amúgy, hogy míg a diverzió kifejezés elsősorban az szovjet-orosz és kelet-

⁴³ HU-MNL-OL-MOL-K 64-1920-2-60. Cím és aláírás nélkül, 1920. 04. 06. Idézi: ANGYAL Béla, *Érdekvédelem és önszerveződés. Fejezetek a csehszlovákiai magyar pártpolitika történetéből*, Fórum Intézet–Lilium Aurum Kiadó, Dunaszerdahely, 2002, 50. A felvidéken működő magyar titkosszolgálati sejtek tevékenysége kapcsán ugyanerre az iratra hivatkozik jóval korábban Boros Ferenc is: BOROS Ferenc, *Magyar-csehszlovák kapcsolatok 1918-1921-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1970, 231.

⁴⁴ *Hadtudományi Lexikon*, főszerk. SZABÓ József, Budapest, Magyar Hadtudományi Társaság, 1995, 213.

európai hadászati szakirodalomban terjedt el, általában negatív konnotációval, addig a nyugati, főként angolszász katonai szakirodalom ugyanerre a tevékenységre leginkább a *különleges hadművelet* (*special operation*) vagy *fekete* (értsd: a hivatalos politikába nem illeszkedő, a nyilvánosság előtt be nem bevallott) *hadművelet* (*black operation*), illetve a *szubverzíó* (felforgatás) kifejezéseket használja, sokkal pozitívabb, de legalábbis semlegesebb kontextusban, a katonai szakma szükségszerű részének tekintve az ilyen tevékenységet.

A rendelkezésre álló forrásokat nem árt alapos kritikával kezelnünk, ugyanis egyrészt Ujszászy a saját feljegyzéseit az ÁVH fogságában, legalább részben jó eséllyel kényszer hatása alatt írhatta, másrészt hiába az esetleges személyi átfedések, de egyik, a Siménfalvy-csoportról szóló primer forrás nem nevezi meg magát a Kettős kereszt Vérszövetséget.⁴⁵

Nándori Pál jogtörténész ugyanakkor az I. Sándor jugoszláv király és Barthou francia külügyminiszter elleni, halálos kimenetelű marseille-i merénylet⁴⁶ nemzetközi jogi vonatkozásait vizsgáló monográfiájában egyértelműen le merete írni, hogy a Siménfalvy-

⁴⁵ UJSZÁSZY, i. m. 354–359.

⁴⁶ 1934. október 9-én Marseille-ben I. Sándor jugoszláv király és Louis Barthou francia külügyminiszter a király franciaországi diplomáciai látogatása alkalmával közös limuzinban utazott. Az autóra hirtelen többször rálőttek, és a merényletben mind a jugoszláv király, mind a francia külügyminiszter életét vesztette. A gyilkosságot horvát usztasák és macedón terroristák követték el, akiket nagy valószínűséggel Magyarországon, a Zala megyei Jankapusztán képeztek ki a magyar katonai titkosszolgálatok és Héjjas Iván különítményének tagjai. Vö. SŐREGI Zoltán, *Adalékok a marseille-i merénylet*hez, Archívnet, 2013/4.

https://archivnet.hu/hadtortenet/adalekok_a_marseillei_merenylet_hatteréhez.html

csoport lényegében azonos a KKV Sz-szel.⁴⁷ Nándori – első sorban külügyminisztériumi levéltári forrásokra hivatkozva – állítja, hogy a KKV Sz a kezdetektől fogva kormányzati irányítás alatt állt, nem önszerveződő titkos társaság, hanem állami szerv, titkos katonai alakulat volt, melynek elsődleges célja valóban a kisantant államok elleni terrorcselekmények, szabotázs- és diverzánsakciók, középtávon pedig a magyarlakta területeken zavargások kirobbantása és a területi revízió előkészítése volt.⁴⁸ Egy általa idézett külügyminisztériumi tervezet szerint a szerv katonai parancsnoka valóban Siménfalvy Tihamér ezredes, politikai vezetője pedig Kánya Kálmán diplomata, későbbi külügyminiszter volt, a diverziós tevékenység pedig a tervek szerint első sorban Csehszlovákia, Románia, illetve kiemelten a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság / Jugoszlávia ellen irányult. Egy másik, a külügyminiszter számára készült előterjesztés mély részletekbe menően ecseteli a határon túl elkövetendő diverziós, szabotázs- és terrorcselekmények mikéntjét, Nándori Pál pedig annak tartalmi összefoglalóját is nyújtja, így érdemes könyvéből egy terjedelmesebb részt idéznünk:

„A tervezet bevezetőjében megállapítja: „A megszállt területen a magyar irredentizmus sikerét a megszálló életét és vagyonbiztonságát rendszeresen támadó aknamunka nagyban elősegítené, mert a lelkeket a félelem könnyen megszállja, és ebbeli állapotában gyávasága szembetűnően mutatkozik. A jól megválasztott időben és módon alkalmazott fellépés mindig eredményre vezet.”

⁴⁷ NÁNDORI Pál, *A Marseille-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972, 24.

⁴⁸ HU-MNL-OL-K 64-1921-41-187. Feljegyzés az elcsatolt területeken folytatandó diverziós tevékenységről, 1921. Idézi: NÁNDORI, i. m. uo.

A terrorista akciók végrehajtására a megszállt területeken, a magyar kormány pénzügyi támogatásával szintén titokban létrehozott irredenta szervezetek voltak kiszemelve. Az akciók végrehajtásának sikerét a tervezet az alábbi pontokban jelöli meg:

- 1. A terrorcselekményeket úgy kell alkalmazni és végrehajtani, hogy ezzel az elcsatolt területeken élő magyarság élet- és vagyonbiztonsága ne veszélyeztessék. /A magyar kormány tartott attól, hogy a terrorakciók végrehajtása nyomán a román, a csehszlovák és a jugoszláv kormányok a magyar kisebbséggel szemben majd retorziót fognak alkalmazni./*
- 2. A terrorista cselekmények útján a személyi és tárgyi áldozatok gondos kiszemelése, /itt felsorolja a tervezet, hogy kiket kell meggyilkolni: intranzigens nacionalista politikusokat, államférfiakat, vezető személyeket, veszedelmes rendőrségi és detektívtestületi tagokat, politikai szónokokat stb. Továbbá katonai lőszer- és anyagraktárak, laktanyák, pénzüntézetek, hadiüzemek, közlekedési vonalak, hidak, műépítmények, közületek stb. felrobbantását írja elő./ Meggyilkolni tehát minden olyan személyt, akinek politikai magatartása, befolyása az elcsatolt területek visszaszerzése tekintetében számottevő akadályt jelentett.*
- 3. A gyilkosság és a szabotázs időpontjának a megválasztása. A tervezet külön kihangsúlyozza, hogy nagyon fontos a kül- és belpolitikai momentumok kihasználása a gyilkosság és a rombolás eredményes végrehajtásának szempontjából.*
- 4. Az akcióhoz szükséges anyagi költségek biztosítása a kormányzat részéről.*
- 5. A terrorcselekmények végrehajtásához szükséges eszközök beszerzése /pisztoly, bomba, mérge, robbanóanyag, pokolgép, szérum stb./.*
- 6. Végezetül a végrehajtó személyek kiválasztása. Az aknamunka sikere esetére a tervezet gondol arra, hogy elkerülhetetlen lesz a „Magyarország elleni kegyetlen retorzió”, és azt úgy kívánják elkerülni, ha a terrorista cselekmények végrehajtását „más irányú szocialista, kommunista, parasztforgorongs,*

*bukovinai vagy besszarábiai irredenta mozgalom kereteibe illesztjük be, vagy legalábbis a végrehajtásnál oly áruló nyomokat hagyunk hátra, amelyekből a fent említett más irányú mozgalom valamelyikére lehet következtetni”. Továbbá a „végrehajtó közegek oly irányú lekötése /pénz, hozzátartozók javadalma-
zása, pozíció biztosítása stb./, hogy felfedezés esetén a vallatás során az előbb
említett más irányú mozgalmak szolgálatában állónak vallják magukat”.*

*E cél elérése érdekében a megszállt területen működő titkos irredenta vezető
embereinek a hozzájárulását is kellett az akcióhoz biztosítani, a lokális
viszonyok ismerete és a tanácsadói szerepük miatt. Ha e hozzájárulás és
biztosíték – az elaborátum szerint – megvan, a tervezett akció alapjait a
következők képeznék:*

*a) megszerzendő egy végrehajtó terrorista csoport, „elszánt, bosszúvágyó vagy
pénzért kapható, testi ügyességgel bíró, szófukar, esetleg tényleg elszánt nők”.
Ezeket a személyeket elméletileg és gyakorlatilag speciális tanfolyamon
tanítják meg a terrorcselekmények végrehajtására;*

*b) a megszállt területeken a „komoly intranzigens gondolkodású és széles
látókörű férfiak előzetes bemondása alapján, összeállítandó a kiszemelt sze-
mélyi és tárgyi áldozatok jegyzéke, és az itteni /a magyar kormányról van szó
– N. P./ megítélés szerinti időpontban azok valamelyike vagy több ellen az
aknamunka kezdetét venni”;*

*c) az akció végrehajtásához szükséges terroristáknak a helyszínre való
küldése, már jóval a cselekmény megkezdése előtt;*

*d) a gyilkossághoz és a szabotázsához szükséges eszközöket Magyarországon
kell beszerezni és innen a tett színhelyére elszállítani;*

*e) a terroristák „pénzzel való ellátása és siker esetén bőséges megjutalmazása
és szökésük előkészítése”.*

*A tervezet végezetül bejelenti: a terrorista cselekmények és a velük kapcsolatos precízebb végrehajtási módszereket egy részletesebb javaslat fogja ismertetni.*⁴⁹

A Kettőskereszt Vérszövetség / Siménfalvy-csoport a források tanúsága szerint továbbá nem csupán a kisantant államok területén készített elő diverzánsakciókat és terrorcselekményeket, de élénken kereste a kapcsolatot a német és osztrák szélsőjobboldali szervezetekkel is, illetve 1921-ben egy grazi tárgyaláson felmerült az is, hogy egy esetleges későbbi háború kitörése esetén a magyar és az német fél közös erővel foglalná el Csehszlovákiát.⁵⁰ Ezenkívül nem csupán a diverzánsakciók kivitelezése, de az első világháború vesztes államait sújtó fegyverkezési korlátozások kijátszása is célja lehetett a KKV Sz-nek,⁵¹ hiszen rajta keresztül nagyszámú embert lehetett titkos katonai állományba sorolni és kiképezni.⁵² Ebben az értelemben a Kettőskereszt Vérszövetség akár hasonló lehetett a

⁴⁹ HU-MNL-OL-K 64-1920-41-515. Előterjesztés a külügyminiszter részére az elcsatolt területeken megvalósítandó diverziós és terrorcselekményekről, 1920. Idézi: NÁNDORI, i. m. 24–25; 88.

⁵⁰ HU-MNL-OL-K 64-1921-41-221. Jelentés a német ORKA és Orgesch irredenta szervezetekkel való tárgyalásról, 1921.; HU-MNL-OL-K-64-1921-41-199. Schitler vezérkari alezredes feljegyzése a német és a magyar irredenta szervezetek közötti együttműködés tárgyában, 1921. Idézi: NÁNDORI, i. m. uo.

⁵¹ A magyar hadsereg 1920-as évekbeli titkos felfegyverzésének kísérleteiről lásd többek között ugyancsak Nándori Pál politikailag elfogult, de adattartalmában nagyon is jól használható tanulmányát: NÁNDORI Pál, *A birtenbergi fegyverszállítás*, Hadtörténelmi Közlemények, 1968/4, 636–657.

⁵² NÁNDORI, *A Marseille-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, uo.

német Fekete Hadsereghez (Shwarze Reichswehr) is.⁵³ Mindazonáltal azt Nándori Pál monográfiája is elismeri, hogy az irredenta titkos katonai alakulatok⁵⁴ forrásbázisa meglehetősen szűkös, így tényleges tevékenységükre a fennmaradt források tükrében is inkább csak következtethetünk, mint biztos állításokat tehetünk róla.⁵⁵ Ugyanakkor nekünk is el kell ismernünk, hogy Nándori Pál

⁵³ A Schwarze Reichswehr (Fekete Hadsereg) a német haderőn belüli titkos szervezet volt, mely az első világháborút elvesztett Németország súlyos fegyverkezési korlátozások alá eső haderejének titkos újrafelfegyverzését tűzte ki célul. Az állami hadsereg, a Reichswehr az 1920-as években hallgatólagosan támogatta a különböző nacionalista milíciák, Freikorpsok működését, és lényegében félhivatalos tartalékos egységeként tekintett rájuk.

⁵⁴ Nándori Pál felsorol még néhány titkos, paramilitáris elvek szerint működő nacionalista társaságot és egyesületet: Árpád Fiai, Árpádosok, Ifjú Gárda, Felvidéki Egyesületek Szövetsége, Délvidéki Szövetség, Mefhosz, EMKE, Turáni Vadászok, Alföldi Vadászok, valamint ide sorolja az egyetemistákat tömörítő Turul Szövetséget és a Leventemozgalmat is. Állítása szerint Gömbös Gyula miniszterelnöksége alatt ezeket a korábban polgári formációkként működő organizációkat a kormány teljes mértékben titkos katonai felügyelet alá helyezte, és a Honvédelmi Minisztérium egy titkos szervezeti egysége irányítása alá vonta. Minden szervezetnek feladata volt, hogy tagjaiban az irredenta szellemet táplálja, és hogy kapcsolatokat teremtsen az elcsatolt területeken hasonló célokkal működő titkos szervezetek vezetőivel. Ennek alátámasztása céljából egy, a Nemzetek Szövetsége Levéltára őrizetében lévő dokumentumra hivatkozik: S. d. N. C. 518.M. 234. VH. Requête du Gouvernement Yougoslave en vertu de l'article paragraphe 2, du Pacte. Communication du Gouvernement Yougoslave, 34–41. 1. Idézi: NÁNDORI, i. m. 88.

⁵⁵ NÁNDORI, i. m. 88–89.

bármennyire is a Kádár-korszak kutatója volt, és a Horthy-korszak kapcsán bármennyire is negatív irányban elfogult, átpolitizált véleményt fogalmazott meg, az általa hivatkozott levéltári iratok a mai napig léteznek, tartalmuk pedig ellenőrizhető, így állításainak adhatunk némi hitelt.

Az antibolsevista és diverziós tevékenységen túl 1920-as évek első felében a Kettőskereszt Vérszövetséghez kötődő, nem egy esetben aktív és tartalékos katonai állományban lévő személyek számos súlyos, nagy nyilvánosságot kapott bűncselekményt követtek el. Ezekben az ügyekben három fivér, Kovács Kornél, Árpád és Tivadar, három fiatal magánhivatalnok neve újra és újra feltűnik lehetséges közreműködőként. Tevékenységük remek esettanulmánya a szervezet működésének, melyről amúgy viszonylag keveset tudunk, így talán érdemes a legfontosabb ügyeket, melyben szerepet játszhattak, sorra vennünk.

Az erzsébetvárosi bombamerénylet és a hozzá kapcsolódó, tervezett és végrehajtott egyéb terror-cselekmények

1922-ben a titokban működő radikális jobboldali szerveződésekkel kapcsolatba hozható félelmetes eseménysorozat zavarta meg a nemzetgyűlési választási küzdelmet, mely egyúttal újabb lehetőséget is adott a végrehajtó hatalomnak a szélsőségekkel szembeni erőteljesebb fellépésre, noha a nyomozó hatóságok csak 1924-re tudták felderíteni azt. A kormánynak a különböző fegyveres csoportok felszámolására több lépcsőben tett intézkedései ellenére az Ébredő Magyarok Egyesülete ekkor még mindig működtetett felfegyverzett és gyakorlatilag tényleges állami ellenőrzés nélkül tevékenykedő félkatonai egységeket. Az ÉME IX. kerületi Nemzet-

védelmi Osztályának tagjai 1922 tavaszán elhatározták, hogy a Vázsonyi Vilmos vezette Erzsébetvárosi Demokrata Kör liberális politikai-társadalmi szervezet Dohány utca 76. szám alatti székházában egy nagy létszámú rendezvény alkalmával bombamerényletet követnek majd el, ezáltal számos, általuk a nemzet ellenségeinek tartott embert megölnek.

A merénylet, majd a feltételezett elkövetők bírósági tárgyalássorozata az 1920-as évek egyik legnagyobb megdöbbenést és sajtónyilvánosságot kiváltott eseménye volt, a korabeli sajtótermékekben jórészt *bombaper*, illetve Márffy József elsőrendű vádlott után *Márffy-per* néven szerepel.⁵⁶ Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör összejövételén 1922. április 2-án robbant fel a bomba, mely nyolc ember életét oltotta ki, és huszonhármat sebesített meg. Az idő tájt egyre-másra követtek el a zsidóság, illetve az antantbarát-(nak vélt) személyekkel és intézményekkel szembeni merényleteket. Mind mögött felsejlett az Ébredő Magyarok Egyesülete, a korszak egyik legnagyobb létszámú és legnagyobb politikai befolyással bíró szélsőjobboldali társadalmi szervezete, valamint egészen konkrétan Héjjas Iván és Prónay Pál paramilitáris vezetők alakja. Az erzsébetvárosi robbantás ügyét már nem egyedül tárgyalta a bíróság, hanem a vádiratot végül hármas csoportosításban nyújtották be azt egyéb antiszemita és antantellenes bűncselekményekkel együtt. Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör elleni merényletet összevonták egy, az újpesti zsinagóga ellen tervezett pogromkísérlettel, melyet végül nem hajtottak végre. A Koháry utcai törvényszéki palota, valamint

⁵⁶ Az erzsébetvárosi bombamerénylet és a hozzá kapcsolódó egyéb terrorcselekmények peranyaga fennmaradt Budapest Főváros Levéltárában: HU-BFL-VII-5-c-25646/1924. Márffy József és társai pere.

a francia követség ellen ugyancsak bombamerényletet kíséreltek meg, a csehszlovák követség ellen pedig hasonló merényletet terveztek, és csupán a szerencsén múltott, hogy ezek a bombák nem robbantak fel. Miklós Andor liberális hírlapíró, laptulajdonos és Rassay Károly liberális politikus, nemzetgyűlési képviselő, a korszak ismert ellenzéki politikai szereplői csomagot kaptak, benne bontásra robbanó kézigránáttal, és szintén csak a szerencsén és a jelenlévők éberségén múltott, hogy ezek a csomagok sem robbantak fel. Ezzel párhuzamosan a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságára, a nemzetgyűlési elnökéhez, illetve a francia követségre is érkezett egy-egy életveszélyes fenyegető levél, melyet valakik „101-es bizottság” néven írtak alá. A rendőrség által az ÉME-től lefoglalt iratok nyomán a Budapesti Királyi Ügyészség azzal vádolta a fiatal nemzetvédelmi milicistákat, hogy azok „eltértek a központi nemzetvédelmi céloktól, társadalomellenes támadásokat készítettek elő, az izraelita vallást követő állampolgárok Magyarországon való megmaradását pedig ún. zsidóverések és bombamerényletek útján akarták lehetetlenné tenni.” Márffy Józsefet és társait továbbá úgynevezett vérbíróság megszervezésével is vádolták, mely a szervezet belső, önkényes bíraskodási szerve volt, és a tagok engedetlensége, kilépése, árulásnak minősített cselekménye esetén halálos ítélet kiszabására, azaz gyilkosságra is feljogosítva érezte magát, Márffy József pedig ebből kifolyólag megfélemlítéssel és életveszélyes fenyegetéssel vette rá tettestársait, hogy a merényletek megszervezésében és végrehajtásában közreműködjenek.

Az ügy politikai súlyát jól mutatja, hogy az elsőfokú fő tárgyaláson tanúként hallgatták ki gróf Csáky Károly honvédelmi minisztert és gróf Bethlen István miniszterelnököt. Miként azt

Csáky Károly tanúvallomásában elmondta, a tanácsköztársaság bukása utáni polgárháborús időkben az országnak nem volt egységes, reguláris hadereje, a Horthy Miklósék által szervezett, ugyancsak félig-meddig irreguláris Nemzeti Hadsereg mellett ellenben csak Budapesten körülbelül ötven polgári milícia működött. Ilyen szervezetek voltak többek között az Ébredő Magyarok Egyesületének nemzetvédelmi osztályai is, melyek a már említett Kettőskereszt Vérszövetség nevű titkos katonai alakulat irányítása alá tartoztak. A kaotikus helyzetben megszilárduló új magyar kormánynak szüksége volt ezekre az irreguláris, felfegyverzett félkatonai alakulatokra a rend fenntartása érdekében, a vezérkari főnök pedig 1919–20-ban igyekezett ezeket a milíciákat valamennyire a hadsereg ellenőrzése alá vonni. Így jött létre a KKVSz mint a különböző nemzetvédelmi alakulatokat tömörítő afféle ernyőszervezet, jórészt a honvédség irányítása alatt. A honvédség becsületének megóvása érdekében a honvédelmi miniszter tanúvallomásában azt is hangsúlyozta, hogy bár a különböző milíciák egyfajta katonai kontroll alatt működtek, személyi kérdésekbe, így az ÉME nemzetvédelmi osztályainak összetételébe a hadseregnek már nem volt beleszólása, a tagok a honvédség részéről komolyabban kiképezve és felfegyverezve nem lettek, inkább tartalékos katonai karhatalmi alakulatoknak tekintették őket, amelyek szükség esetén az igen törekeny rend helyreállítása érdekében bevetethők voltak. A két királypuccs után azonban a honvédelmi tárcának a különböző irreguláris alakulatokra már nem volt szüksége, a tanácsköztársaság restaurációja 1922-re már nem volt valós veszély, így a konszolidálódó Horthy–Bethlen kormányzat, és általában a trianoni békeszerződés után a külfölddel való viszonyait rendezni kívánó Magyar Királyság számára feleslegessé váltak az ÉME nemzetvédelmi

milíciáihoz hasonló, radikális fegyveres alakulatok. A Kettőskereszt Vérszövetséget éppen azért kellett a kormánynak formálisan felosztatnia 1923-ban, mert egyes tagjai súlyos bűncselekményeket követtek el.⁵⁷ A Márffy József-féle IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztály az erzsébetvárosi merénylet elkövetése idején már mindenféle komolyabb állami kontroll és utasítás nélkül működött tovább, és amit tettek, azt saját elhatározásukból tették.

Bethlen István miniszterelnök kevésbé az ügy politikai vonatkozásai miatt, mint inkább saját magát, mint magánszemélyt tisztázandó jelent meg tanúként a bíróság előtt, Márffy ugyanis azt állította, személyes jó ismeretséget ápol a hivatalban lévő miniszterelnökkel és családjával, illetve a miniszterelnök autójában is gyakran utazott. Bethlen ezzel szemben a bíróságon határozottan tagadta, hogy akár ő, akár bármely családtagja akár csak felületesen is ismerné Márffy.⁵⁸

A Márffy-pert minden bizonnyal elsősorban a külföldi nyomás tette szükségessé, hogy a magyar állam demonstrálja az Antant államok, főként Franciaország felé, hogy az I. világháborút követő forradalmi-polgárháborús idők véget értek, a politikai-társadalmi rend helyreállt, a kormányzat elfogadta a trianoni békeszerződés által rögzített területi veszteségeket, és végre megindult a konszolidáció folyamata.⁵⁹

⁵⁷ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Márffy József és társai büntetőpere – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve – Csáky Károly honvédelmi miniszter vallomása.

⁵⁸ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924 – Az elsőfokú főtárgyalás jegyzőkönyve – Bethlen István miniszterelnök vallomása.

⁵⁹ ZINNER, *Az ébredők fénykora*, 172.

Ezzel együtt nem állíthatjuk, hogy az Erzsébetvárosi Demokrata Kör elleni merényletet ne Márffy József és az ÉME IX. kerületi Nemzetvédelmi Osztályának tagjai hajtották volna végre, hiszen ez ügyben számos meggyőző közvetett és közvetlen bizonyíték felmerült. Az azonban igen valószínűnek tűnik, hogy a többi, számlájukra írt bűncselekményt a rendőrség, az ügyészség és a bíróság önkényesen és politikai motivációtól hajtva igyekezett a Márffy és társai által valóban elkövetett bombamerénylettel összekapcsolni.

Ugyan Márffy Józsefet első fokon halálra ítélték, de végül sem őt, sem ugyancsak halálraítélt társait nem végezték ki. A per másodfokon a Budapesti Királyi Ítéltáblán, harmadfokon pedig a Magyar Királyi Kúrián folytatódott, és jóval enyhébb ítéletekkel zárult. Az Ébredő Magyarok Egyesületének fegyveres alakulatait ezek után végleg lefegyverezték, az egyesület zavaros, polgárháborús időkre visszavezethető hatásági jellegű jogköreit megszüntették.

Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy és társai puccsterve

A korszak egy másik hírhedt paramilitáris akciója volt Apor Viktor nyugalmazott pénzügyőrtiszt és tartalékos honvéd főhadnagy, az Ébredő Magyarok Egyesülete Nemzetvédelmi Főosztályának vezetője nevéhez köthető. Apor ugyancsak az ÉME, és tágabb értelemben a korabeli szélsőjobboldal ismert alakja volt, aki nem meglepő módon ugyancsak Héjjas Iván és Prónay Pál különítményparancsnokok szűkebb köréhez tartozott, illetve egyik vezetője volt a Babarczy Jenő báró által irányított, hírhedt Ehmann-telepi különítménynek is. 1923-ban lázadás gyanújával – állítólag Héjjas Iván és Prónay Pál

megbízásából egy meghiúsult puccskísérlethez toborozott volna embereket – több társával együtt őrizetbe vette a rendőrség.

A detektívek 1923. augusztus 30-án nagy erővel ütöttek rajta az ÉME Sörház utca 3 alatti székháza közelében lévő, Csocsó bácsi⁶⁰ névre hallgató kocsmán, miközben a kormány megdöntésére szövetkező milicisták éppen megbeszélést tartottak.⁶¹ Apor Viktort és társait a rendőrség különböző robbantásos merényletekkel is kapcsolatba hozta, lőfegyvereket, gránátokat és folyékony robbanóanyagot foglaltak le az Ébredő Magyarok Egyesületétől.⁶²

A vádiratba belekerült az is, hogy az ÉME nemzetvédelmi osztályai titkos társaság módjára működtek, és nem meglepő módon a velük szoros kapcsolatban álló Kettőskereszt Vérszövetség neve itt is felmerült velük kapcsolatban. Héjjas Iván és Prónay Pál neve természetesen ugyancsak szóba került, mint lehetséges megbízóké. Prónay Pál, az ÉME Nemzetvédelmi Főosztályának korábbi vezetője maga is tanúvallomást tett az ügyben, melyben azt állította, Apor Viktor és társai csak hazafias célok érdekében tevékenykedtek, az ÉME nemzetvédelmi osztályai pedig a hatóságok által ismert és elismert segédrendőri milíciák, melyek egyedüli célja az ország megóvása egy esetleges újabb kommunista hatalomátvételtől, ezek tagjai pedig, így Apor Viktor és társai semmiféle jogszabályt nem sértettek meg. Még ha az ügyben előállított emberek

⁶⁰ A Csocsó bácsi kocsmát egy Topcsik Mujaga nevű, szerb nemzetiségű ember tulajdonában volt, eredetileg az ő beceneve volt Csocsó bácsi, ahogyan saját vendéglátóhelyét elnevezte.

⁶¹ SERFŐZŐ, i. m. 82.

⁶² HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Apor Viktor és társai pere – A vádirat.

nagyrészt erdélyiek is voltak, és irredenta gondolatokat fogalmaztak meg egymás között, az irredentizmus semmiképpen sem bűn, sőt, üdvözlendő szándék, még ha pl. Erdély vagy annak egy részének visszafoglalására nyilván nem volt, és nem is lehetett reális esélyük.⁶³

Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy egyébként a (jó-részt erdélyi menekültekből álló) feloszlott szervezet, a Gábor Áron Szövetség⁶⁴ tagjait szervezte be az ÉME nemzetvédelmi milíciái alá, erre még megbízólevelet is kapott Héjjas és Prónay aláírásával, vallomása szerint pedig az ÉME nemzetvédelmi osztályai a hadsereg kiegészítő alakulatainak voltak tekinthetők.⁶⁵ Apor és társai az Alföldi Brigád tisztjei, többek között Lehrer Alfréd és Kiss Gábor Jenő segítségével toborzott tagokat, és ezek a milicisták egyszer még a csendőrség tudtával és beleegyezésével, annak kölcsönkapott fegyvereivel hadgyakorlatot is tartottak.⁶⁶

A vád Apor Viktor és társai ellen az ügyészség intenciója szerint lázadás lett volna, azonban az ügy még a tárgyalásig sem jutott el. A vizsgálóbíró a rendelkezésre álló adatok, illetve a fegyverek és robbanószerek birtoklása, valamint a toborzás pusztá

⁶³ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Prónay Pál vallomása.

⁶⁴ A Gábor Áron Szövetség, teljes nevén az Erdélyi Magyar Székely és Magyar Munkások Gábor Áron Szövetsége a tanácsköztársaság bukása után, 1919-ben alapult hazafias, irredenta egyesület volt, melynek tagjai elsősorban a Romániához csatolt Erdélyből a Magyar Királyság területére áttelepült erdélyi magyarok voltak. A kormány több irredenta egyesülettel együtt feloszlatta, tagjai ilyenkor részben átléptek a hasonló egyesületek ernyőszervezeteként is működő Ébredő Magyarok Egyesületébe.

⁶⁵ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Apor Viktor vallomása.

⁶⁶ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Apor Viktor vallomása.

ténye alapján nem látta bizonyítottnak, hogy Aporék valóban a magyar állam és kormány megdöntésére szövetkeztek volna, ezért büntetőeljárás megszüntetését kezdeményezte.⁶⁷ A Budapesti Királyi Főügyészség az Apor Viktor és társai ellen folyó büntetőeljárást végül 1924. december 23-ai dátummal szüntette meg, minden valószínűség szerint befolyásos politikusok és katonai vezetők közbenjárására.⁶⁸

A Kovács testvérek tevékenysége és a rendőrség kétes szerepe

A Horthy-korszak első éveinek igen ismert figurái voltak a Kovács fivérek, Árpád, Kornél és Tivadar, nevük pedig a két fentebb ismertetett ügyben is alapos gyanúval merült fel. A három, magánhivatalnokként dolgozó fiatal fivér a Kettőskereszt Vérszövetség alapítói és fő szervezői közé tartozhattak, és a KKVSz (egyik?) fedőszerve, a Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület alapítása is minden bizonnyal az ő számlájukra írható.

A Kovács fivérek saját céljaik megvalósítása érdekében létrehoztak a KKVSz-en belül egy szűkebb körű alszervezetet, amely Bujdosó Kurucok néven nevezte magát.⁶⁹ Valószínűleg részt vettek többek között az 1921-es szokolhamisításban,⁷⁰ melynek fő szerve-

⁶⁷ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – Vizsgálóbírói határozat.

⁶⁸ HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0418 – A budapesti királyi főügyészség határozata.

⁶⁹ SERFŐZŐ, i. m. 79.

⁷⁰ Az 1921-ben lelepleződött szokolhamisítás, azaz a hamis csehszlovák korona forgalomba hozatalára tett kísérlet a későbbi, jóval nagyobb nemzetközi visszhangot kiváltó frankhamisítási botrány afféle főpróbájának

zője Mészáros Gyula turkológus professzor, Teleki Pál miniszterelnök közeli barátja volt.⁷¹ Feltehetőleg igen sok közülük volt Reismann Jakab zongoragyáros meggyilkolásához, 1921-ben szerepet vállaltak a nyugat-magyarországi felkelésben, majd 1923-ban a Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület nevében úgymond kulturális célra kezdtek pénzgyűjtésbe, valójában azonban nagyobb mennyiségű robbanószert és lőfegyvereket szereztek be. Nevük felmerült Apor Viktor tartalékos honvéd hadnagy puccstervének ügyében, illetve a Márffy József és társai által kivitelezett erzsébetvárosi bombamerényletben is – annyi bizonyos, hogy Márffy József és a Kovács testvérek kétségtelenül jól ismerték egymást. Eltervezték a kormány megdöntését, számos kormánytag meggyilkolását és a katonai diktatúra bevezetését, valamint tervezték a

tekinthető. Az első világháború után, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával annak monetáris struktúrája is összeomlott, remek lehetőség kínálkozott a pénzhamisítók számára.⁷⁰ A hamis csehszlovák koronát forgalomba hozó csoport élén Mészáros Gyula magyar turkológust, néprajztudóst, egyetemi tanárt, a Turáni Társaság tagját találjuk. A szervezet az Osztrák Keresztényszocialista Párt jelentős támogatásával Ausztriában, Grazban hamisította az új csehszlovák állami pénz legnagyobb címletét, az ötszázkoronást. A hamisítók gyakorlatilag azonnal lebuktak, amikor Bécsben, 1921 júliusában 200 darab hamis ötszázkoronást akart forgalomba hozni. Mészároost és egyik segítőtársát, Györfly Andrást az osztrák hatóságok perbe fogták, de a magyar külügyminisztérium hathatós közbenjárására jelentős összegű óvadék fejében szabadon bocsátották őket. Vö. ABLONCZY Balázs, *A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések*, Múltunk, 2008/1, 29–56, 31–32.

⁷¹ ABLONCZY Balázs, *A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések*, Múltunk, 2008/1, 29–56

Dohány utcai zsinagóga felrobbantását is.⁷² Az ellenzéki politikusok közül állítólag elsősorban Vázsonyi Vilmost, Rupert Rezsőt és Drozdy Győzöt,⁷³ a szélsőjobboldali szervezetek és az általuk elkövetett atrocitások ellen igen gyakran felszólaló ellenzéki nemzetgyűlési képviselőket akarták meggyilkolni.

A Kovács fivérek szervezkedése persze nem maradt, nem maradhatott észrevétlen a rendőrség előtt sem, és egyik bűntársuk, Czigány Sándor keresztényszocialista budapesti városatya lakásán a nyomozók 1923 júniusában végül is 18 kilogramm ekrazitot találtak a házkutatás alkalmával.⁷⁴

A Kovács testvérek azonban magas rangú pártfogókkal bírtak, és nem meglepő módon szoros kapcsolatot ápoltak a Prónay-különítménnyel is. Az ellenük folyó vizsgálatok során többször hivatkoztak a Parancsnokságra, mint felettes szervükre, mely alatt nyilvánvalóan a Kettőskereszt Vérszövetség magasabb (katonai) parancsnokságát értették.⁷⁵ Legmagasabb rangú protektoruk

⁷² SERFŐZŐ, i. m. 80.

⁷³ Emlékirataiban Drozdy Győző a Kettőskereszt Vérszövetségről azt írja, hogy a Siménfalvy Tihamér vezette befolyásos katonai titkos társaságnak nagy szerepe volt Horthy Kormányzóvá választásában is. Egészen odáig elmegy, hogy voltaképpen nem a parlament, hanem a nacionalista titkos társaságok választották Horthyt államfővé, ami persze nyilván túlzás, de legalábbis a tényállás leegyszerűsítése. Vö. DROZDY Győző, *Elvett illúziók. Drozdy Győző emlékiratai*, szerk. PAKSY Zoltán, Budapest, Kossuth Kiadó, 2007, 195–196.

⁷⁴ A Kovács fivérek szervezkedéséről a sajtó is érzékletesen beszámolt. Pl. *Tízennyolc kilogramm ekrazitot találtak Czigány Ferenc pót-városatya lakásán*, Pesti Napló, 1923. június 23.

⁷⁵ SERFŐZŐ, i. m. 14–15.

maga Andréka Károly⁷⁶ budapesti rendőrfőkapitány-helyettes, a politikai rendőrség vezetője volt, aki számos szélsőjobboldali szervezetnek, így talán többek között a KKVSz-nek maga is tagja volt,⁷⁷ ilyen irányú kapcsolatai pedig sokak előtt ismertek voltak. Rassay Károly liberális ellenzéki képviselő felszólalt az ügyben a nemzetgyűlésben,⁷⁸ mire Bethlen István miniszterelnök személyes közbenjárására végül is őrizetbe vették a Kovács fivéreket.

Andréka főkapitány-helyettes azonban maga is közbenjárt értük, és a vizsgálóbíró előtt olyan vallomást tett, melyek nyomán hamarosan szabadlábra helyezték őket. Andréka többek között arra hivatkozott, hogy a Nemzeti Múltunk Kulturális Egyesület szoros kapcsolatban állt a Kettőskereszt Vérszövetséggel, amely hazafias célokat szolgáló szervezet volt, és hogy ő maga, mint rendőri vezető számos alkalommal hagyatkozhatott a Kovács testvérekre, ha baloldali (elsősorban kommunista) vagy legitimista szervez-

⁷⁶ Andréka Károly ellentmondásos rendőri vezetői tevékenységéről és a korszak szélsőjobboldali szervezeteihez való kötődéseiről bővebben lásd: VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015, 51–61. Andréka Károly maga amúgy igen jó példája annak, milyen magasra nyúlhatott az 1920-as években a KKVSz befolyása, illetve hogy mennyire nem egy önálló, az államtól függetlenül vagy akár annak ellenében működő titkos társaságról, hanem kvázi állami, de legalábbis időnként állami célok szolgálatába állítható szervezetről van szó.

⁷⁷ WAYAND Tibor, *Önvallatás. Wayand Tibor fogságban írt visszaemlékezései, 1945–1946*, forráskiad. VARGA Krisztián, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, Budapest, 2019, 81.

⁷⁸ Rassay Károly felszólalása 1923. november 29-én. Nemzetgyűlési Napló 1922–1926/XIV, 155. Idézi: SERFŐZŐ, i. m. 78.

kedésekről értesültek, ők pedig éveken keresztül a rendőrség igen hasznos informátoraként szolgáltak.

A három Kovács testvér ellen felmerült továbbá a pénzhamisításra irányuló szövetség vádja is, és talán erről tudjuk a legtöbbet – a három fivér és társaik hamis csehszlovák koronát akartak a felvidéken forgalomba hozni, feltehetőleg diverziós céllal.

A nyomozati vallomások arról tanúskodnak, hogy Kovács Tivadar egy bizonyos Jablonszky Jenő nevű, a Felvidéken tevékenykedő magyar honvéd főhadnagytól kapta a hamisításhoz szükséges üvegklisé, néhány rajzot és a mintaként szolgáló 2 bankjegyet. Jablonszky főhadnagy állítólag azt indítványozta, hogy a hamis pénzt a KKV Sz részére bocsássák, akik azt a jövőben irredenta célra fordítják, és így zavart keltenek a Felvidéken. Kovács Tivadar hamisítási szándékát közölte Tarnovszky Pállal, azzal az indoklással, hogy „felsőbb helyen” is kívánják e terv megvalósítását. Tarnovszky egy felvidéki barátjától, Balázsovich Jenő főhadnagytól 150 ezer koronát kapott a hamisítás anyagi előkészületeihez. Kovács bemutatta Tarnovszkyt Szalay János műszaki rajzolóknak, akit megbíztak a kivitelezéssel, majd Tarnovszky és Szalay együtt megvásárolták a szükséges anyagokat. A Szalay laboratóriumában elkészült cinklemez klisé eljuttatták Makay Imre századosnak, a Kettőskereszt Vérszövetség egyik parancsnokának, ám a vádlottak állítása szerint az az utasítás érkezett vissza, hogy „felsőbb helyen” nem járulnak hozzá a szokolhamisításhoz, így a klisé és a rajzokat megsemmisítették. A „felsőbb hely” ez esetben ugyancsak a Kettőskereszt Vérszövetség magasabb parancsnokságát, illetve magát Siménfalvy Tihamér ezredet, tehát lényegében a hadsereg vezetését jelenthette.

A vádlottak hiába vonták vissza a nyomozás során tett vallomásait, és hivatkoztak arra, hogy a felszerelések egy kísérleti fényképészeti eljáráshoz kellettek, a királyi törvényszék a részletes és egymást kiegészítő vallomások alapján pénzhamisításra irányzott szövetség vétségében bűnösnek találta, és két hónap fogházra ítélte őket 1925. október 22-én, büntetésüket pedig a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vette.⁷⁹

Ugyanezzel a cselekménnyel együtt tárgyalta a törvényszék Kovács Kornél, Kovács Árpád, Kovács Tivadar, Becker István, Szalay János, Szobodeczky Aladár, Umlauf Szigfrid, Tarnovszky Pál, Sztahó Szavér és Láng Ede büntetőügyét, akiket az állam és a társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló szervezkedéssel vádoltak, ám végül bizonyítékok hiányában valamennyiüket felmentették. Az egyetlen tárgyi bizonyíték, 18 kilogramm ekrazit lefoglalása érdekes módon nem volt elegendő az elmarasztaló ítélethez, noha, mint említettük, a Dolowschiák Mihály⁸⁰ királyi ügyész által benyújtott vádirat olyan súlyos vádpontokat is megfogalmazott az ügyészség, mint a Dohány utcai zsinagóga felrobbantására, ismert politikusok elrablására, terrorcsapatok szervezésére, valamint egy nagyváradi bankrablásra tett előkészüle-

⁷⁹ A Kovács testvérek és bűntársaik ügyében hozott ítélet Márffy József és társai büntetőügyében iratainak csatolt dokumentumaként is fennmaradt, a két ügy közötti kapcsolat innen is nyilvánvaló lehet: HU-BFL-VII-5-c-25646/1924.

⁸⁰ Dolowschiák Mihály királyi ügyész képviselte a vádat első fokon Márffy József és társai bombaperében is.

tek, illetőleg különböző lőfegyverek és robbanóanyag beszerzése a fenti célok megvalósítására.⁸¹

A Kovács testvérek és társaik tehát – feltehetően pártfogóiknak köszönhetően – büntetést lényegében nem kaptak, Andréka Károly főkapitány-helyettes a szélsőjobboddallal való folyamatos összejátszása okán viszont a pozíciójával fizetett,⁸² a politikai rendőrség vezetői székében Hetényi Imre főkapitány-helyettes követte.

⁸¹ HU-BFL-VII-5-c-25646/1924.

⁸² VARGA i. m. 61.; VARGA Krisztián, *Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásaiban*, Betekintő, 2009/1.
http://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

**A BUDAPESTI KIRÁLYI
BÜNTETŐTÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE
A KOVÁCS TESTVÉREK ÉS TÁRSAIK
BÜNÜGYÉBEN
BUDAPEST, 1925. OKTÓBER 22.**

Az irat jelzete: HU-BFL-VII-5-c-25646/1924. Hiteles másolat, gépelt.

A budapesti kir. büntetőtörvényszék

B. XIV. 10559/76 sz. 1925

A MAGYAR ÁLLAM NEVÉBEN

A budapesti kir.⁸³ büntetőtörvényszék mint büntetőbíróság az állam törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló büntett és pénzhamisításra irányuló szövetség miatt KOVÁCS KORNÉL és társai ellen a kir. ügyészségnek 125512/1923 kü. számú vádiratában, illetve a vádtanácsnak B. IV. 10559/1923-57 számú vádhatározatában foglalt vád felett dr. Publik Ernő kir. ítéltáblai bíró mint elnök, dr. Szemák Jenő kir. törvényszéki tan.elnök⁸⁴ és dr. Kovács Miklós kir. törvényszéki bíró, valamint dr. Haubert Hugó kir. törvény-

⁸³ kir.=királyi.

⁸⁴ tan.elnök=tanácselnök.

széki joggyakornok, mint jegyzőkönyvvezető részvételével, dr. Moldovány Géza kir. ügyésznek mint közvádlónak, a szabadlábon lévő KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS ÁRPÁD, KOVÁCS TIVADAR, BECKER ISTVÁN, SZALAY JÁNOS, SZOBODECZKY ALADÁR, lovag UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR és LÁNG EDE vádlottaknak, dr. Balonyi Imre és dr. Helvey Tibor ügyvédeknek mint védőknek jelenlétében Budapesten, 1925. évi október hó 19, 20, 21 és 22 napjain megtartott nem nyilvános főtárgyalás alapján a vád és a védelem meghallgatása után meghozta a következő

ÍTÉLETET:

A szabadlábon levő KOVÁCS TIVADAR 28 éves, róm. kat. vallású, soproni szül, budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan, SZALAY JÁNOS 42 éves, róm. kat. vallású, budapesti szül. és lakos, magyar állampolgár, műszaki rajzoló, vagyontalan és TARNOVSZKY PÁL 32 éves, ág. ev. vallású, budapesti szül és lakos, magyar állampolgár, vállalkozó, vagyonos vádlottak bűnösök a Btk. 203. § 1. pontjába és a Btk. 205. §-ába ütköző pénzhamisításra irányzott szövetség vétségében, amelyet úgy követtek el, hogy Budapesten 1922 év december havában közös egyetértéssel elhatározták, hogy abból a célból, hogy az valódi pénz gyanánt forgalomba hozassék, a csehszlovák 50 koronás papír-

pénzt utánozni fogják, mely szövetséghez hamisításhoz szükséges anyagok megszerzésében és a klisé elkészítésében megnyilvánuló előkészületi cselekmény is járult.

A KIR. TÖRVÉNYSZÉK EZÉRT:

KOVÁCS TIVADAR, SZALAY JÁNOS és TARNOVSZKY PÁL vádlottakat a Btk. 205. §-a alapján egyenként /2-2/ kettő-kettő hónapi fogházra mint főbüntetésre, továbbá a Btk. 215. §-a alapján egyenként /3/ évi hivatalvesztésre és a politikai jogok gyakorlásának ugyanily tartamú felfüggesztésére mint mellékbüntetésre ítéli.

A szabadságvesztés büntetést vádlottak előzetes letartóztatásával a Btk. 94. §-a alapján egészen kitöltöttnek veszi.

A hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését az ítélet jogerőre emelkedése napjától kell számítani.

KOVÁCS TIVADAR, SZALAY JÁNOS és TARNOVSZKY PÁL vádlottak a Bp. 480 és 481. §-a értelmében kötelesek az eddig felmerült és az ezután felmerülő bűnügyi költségeket az államkincstárnak megtéríteni.

A kir. törvényszék az irodai 1367/923 letét szám alatt bűnjelként őrzött kézigránát-hüvelyt és az irodai 649/1925 tételszám alatt bűnjelként őrzött könyveket és iratokat a Btk. 61. §-a alapján elkobozza, s az ítélet jogerőre emelkedése után a gránáthüvelyt a budapesti kir. ügyészségnek megküldi, a könyveket és az iratokat a bűnügyi iratokhoz csatolni kell.

A KIR TÖRVÉNYSZÉK:

KOVÁCS KORNÉL 32 éves, róm. kat.⁸⁵ vallású, percelői szül.⁸⁶ budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

KOVÁCS ÁRPÁD 26 éves, róm. kat. vallású, soproni szül. budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

KOVÁCS TIVADAR,

BECKER ISTVÁN 30 éves ág. ev. vallású, gyergyóditrói szül. budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

SZALAY JÁNOS,

SZOBODECZKY ALADÁR 32 éves, róm. kat. vallású, újsinkai szül. budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

Iovag UMLAUF SZIGFRID 47 éves, r. kat. vallású, pozsonyi szül. budapesti lakos, magyar állampolgár, magántisztviselő, vagyontalan,

TARNOVSZKY PÁL,

SZTACHÓ SZAVÉR 29 éves, r. kat. vallású, szegedi szül. és lakos, magyar állampolgár, tűzoltó tiszt gyakornok, vagyontalan és

⁸⁵ r. kat. / róm. kat. = római katolikus.

⁸⁶ szül. = születésű.

LÁNG EDE 30 éves, róm. kat. vallású, budapesti szül. és lakos, magyar állampolgár, honvédelmi minisztériumi díjnok, vagyontalan vádlottakat az 1921. évi III. tc. 1. §-ának 1. bek.⁸⁷ ütköző és a 3. bek. első tét szerint minősülő az állam törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló büntett miatt ellenük emelt vád alól a Bp. 326. § 2. pontja alapján felmenti.

INDOKLÁS:

A közvádló KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS vádlottak ellen vádat emelt a Btk. 203. § 1. pontjába és a BTK. 205. §-ába ütköző pénzhamisításra irányzott szövetség vétsége címen.

A kir. törvényszék KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL, SZALAY JÁNOS és BECKER ISTVÁN vádlottaknak a főtárgyaláson felolvasott nyomozati vallomása és dr. Jáger Károly tanú vallomása alapján az alábbi tényállást állapította meg.

Budapesten 1922. évi december havában KOVÁCS TIVADAR, SZALAY JÁNOS előtt szóba hozta, hogy 50 szokos csehszlovák papírpénzt kellene hamisítani.

KOVÁCS TIVADAR e szándékot közölte TARNOVSZKY PÁLLAL is, kinek elmondotta, hogy ennek a tervnek a végrehajtására pénzre lévén szükség, pénzzel támo-

⁸⁷ bek. = bekezdés.

gassa ennek a tervnek a megvalósulását, mert felsőbb helyen is kívánják e terv megvalósítását.

TARNOVSZKY PÁL azután Balázsovits Jenő főhadnagytól apródonként 150.000 kört kért kölcsön.

E pénzen TARNOVSZKY PÁL, SZALAY JÁNOS-SAL együttesen a pénzhamisításhoz szükséges anyagokat, nevezetesen iratnyomó másológépet, festéket, papírost, egy Richter-féle precíziós körzött vásárolt be. TARNOVSZKY PÁL mintául két drb.⁸⁸ 50 szokolos papírpénzt is adott SZALAY JÁNOSNAK, ki a pénzekről készített is rajzmintát és fényképet, valamint metszetet egy 8-10 négyszög nagyságú cinklemezen.

A cinklemezt átadta KOVÁCS TIVADARNAK, aki azt bemutatta Makay Imre századosnak.

KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS vádlottak nem ismerik be bűnösségüket.

KOVÁCS TIVADAR vádlott beismerte, hogy egy Jablonszky Jenő nevű katonatiszt Csehszlovákiából egy 50 szokos papírpénz hamisításra alkalmas üveglap-klisé-t hozott hozzá, és azt beajánlotta hamisításra azzal, hogy a hamis pénzt a Kettőskereszt Vérszövetség irredenta célra fordítsa. Vallomása szerint ő ezt az üveglapot elvitte a Kettőskereszt Vérszövetség parancsnokának, Makay Imrének, aki azonban a tervet elutasította.

⁸⁸ drb. = darab.

A nyomozás során KOVÁCS TIVADAR vádlott azt adta elő, hogy a szokolhamisítás tervét ő közölte TARNOVSZKY PÁLLAL azzal, hogy miután neki a hamisításra pénze nincs, ő a szokolhamisítást erkölcsileg fogja támogatni, és a szokolhamisítás céljából SZALAY JÁNOST bemutatta TARNOVSZKY PÁLNAK.

KOVÁCS TIVADAR vádlott a főtárgyaláson ezt a nyomozati vallomását elfogadható indok nélkül módosította.

TARNOVSZKY PÁL tagadta bűnösségét, s azzal védekezett, hogy való az, hogy Jablonszky Jenő nevű felvidéki főhadnagy barátja, aki a felvidéken magyar irredenta szolgálatban működött,⁸⁹ hozott neki egy üvegklisé és 5-6 rajzot azzal, hogy szokolhamisításra fel lehetne használni, s Felvidéken azzal zavart lehetne csinálni.

Vallomása szerint a rajzolt tárgyakat ő átadta KOVÁCS TIVADARNAK azzal, hogy felsőbb helyen érdeklődjön, hogy mit szólnának a szokolhamisítási tervhez, de KOVÁCS TIVADAR mintegy két hét múlva azzal hozta vissza a tárgyakat, hogy felsőbb helyen nem járulnak hozzá a dologhoz, s így a klisé a rajzokat megsemmisítették.

A vádlott beismerte, hogy SZALAY JÁNOSNAK adott 150.000 kort és tagadja, hogy pénzhamisításra, hanem távfényképezőgépre, amivel SZALAY kísérletezett.

⁸⁹ Jablonszky Jenő főhadnagy feltehetőleg titkosszolgálati jellegű, diverziós tevékenységet látott el az elcsatolt Felvidéken, a Siménfalvy Tihamér ezredes által vezetett titkos katonai alakulat tagjaként.

TARNOVSZKY PÁL vádlott a nyomozás folyamán azt adta elő, hogy vele KOVÁCS TIVADAR közölte, hogy felsőbb helyre idegen pénz hamisítására megbízást kaptak, mire KOVÁCS TIVADARRAL közölte, hogy van neki Felvidéken egy magyar érzésű barátja, ki hajlandó lesz a pénzt rendelkezésre bocsájtani. Pár hét múlva barátját, Balázsovits Jenő főhadnagyot el is vitte az egyesületbe, ki mikor informálták, 150.000 koronát adott, melyből SZALAY és TARNOVSZKY megvásárolták az összes hamis pénz készítéséhez szükséges eszközöket és anyagokat.

Vallomása szerint ő vásárolta meg a fényképeszeti eszközöket, a körzőt és egy iratnyomó másolóprést, a festékeket és más kisebb dolgokat SZALAY vásárolta meg, s úgy határozták el, hogy 50 szokos bankjegyet fognak utánozni.

A rajzok elkészítését, a fotografálást és cinkográfiát SZALAY vállalta el, SZALAY készített is a bankjegy egy részéről klisé, azt átadta KOVÁCS TIVADARNAK.

TARNOVSZKY PÁL vádlott a főtárgyaláson ezt a nyomozati vallomást ugyancsak elfogadható indok nélkül módosította azzal, hogy vádlottak megbeszélés alapján tették a nyomozati vallomásukat, nehogy a Felvidéken lakó tiszt barátjuk bajba kerüljön.

SZALAY JÁNOS vádlott sem ismerte be bűnösségét, s azzal védekezett, hogy való az, hogy a Felvidéken magyar irredenta szolgálatban álló, Jablonszky nevű főhadnagy egy rajzot és üvegklisé hozott, amit KOVÁCS TIVADAR útján

kézhez is kapott, de mikor megtudta, hogy felső helyen a szokolhamisítási tervet elutasították, a rajzot és a lemezt megsemmisítette. Elismeri, hogy egy iratprést, körzőt és festéket szerzett be, de nem szokolhamisításhoz, hanem rádió-fényképezőgép szerkesztésével kísérletezett laboratóriumába, s ehhez kellett a fent írt dolgok.

Beismerte, hogy nála két drb. 50 szokolos bankjegyet találtak, ezt Jablonszkytól mintául kapta, ha a szokolhamisítási tervet elfogadják.

SZALAY JÁNOS vádlott a nyomozás folyamán azt adta elő, hogy a szokolhamisítás eszméjét KOVÁCS TIVADAR vetette fel, s a Balázsovits Jenőtől kapott pénzen TARNOSZKY PÁLLAL együtt anyagot és szükséges dolgokat ők szereztek be, készített is az 50 szokolosról cinklemezre egy sarokklisé, az KOVÁCS TIVADARNAK bemutatás végett átadta, ki azt visszahozta, mert a végleges klisé elkészítéséhez pénz nem volt, a klisé megsemmisítette, úgyszintén a beszerzett anyagokat és iratnyomót, körzőt eladta.

SZALAY JÁNOS elfogadható indok nélkül módosította a nyomozati vallomását.

BECKER ISTVÁN vádlott azt adta elő a főtárgyaláson, hogy ő a szokolhamisítás ügybe beavatva nem volt, ezért járt SZALAY JÁNOS laboratóriumában, s látott 2 drb. szokolt ott, de hogy azt SZALAY csinálta volna, az nem látta.

A nyomozás során tett vallomása részletesebb, itt azt adta elő BECKER ISTVÁN, hogy egy ízben, mikor fel-

mentek SZALAY JÁNOS laboratóriumába, oda SZALAY csak hosszas várakozás után engedte be, el is dugott előlük valamit az asztalról, de hogy mit, azt nem tudja, ő az asztalon csak két drb. 50 szokolos bankjegyet látott, s meg is jegyezte távozás után a vele volt Sebők nevű barátja előtt, hogy SZALAYNAK olyan jól berendezett terme van, mint egy bankjegyhamisítónak.

A kir. törvényszék KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS vádlottaknak a főtárgyaláson és a nyomozás során tett vallomásaiknak egybevetése és mérlegelése után megállapította, hogy a vádlottak a nyomozás során a szokolhamisítás terve tekintetében oly részletes és egymást kiegészítő vallomást tettek, hogy azt a főtárgyaláson tett tagadásuk és vallomásmódosításuk nem ronthatja le, s így e beismerő vallomásokat a bűnösség megállapítására elegendő bizonyítékának találta.

Megállapította, hogy KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS együtt megbeszélték az 50 szokolos külföldi pénz hamisításának tervét, ehhez KOVÁCS TIVADAR pénz hiányában erkölcsi támogatást ígért, s kijelentette, a hamisításra felsőbb helyről megbízása van.

Ő mutatatta be TARNOVSZKY PÁLNAK SZALAY JÁNOS a hamisítás céljából, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS együtt vásárolták meg a szükségesnek mutató anyagokat és műszereket, sőt, SZALAY JÁNOS kliséit is

készített, tehát a pénzhamisításhoz szükséges előkészületi cselekményeket is megtették.

KOVÁCS TIVADAR, TARNOVSZKY PÁL és SZALAY JÁNOS e cselekménye kimeríti a Btk. 203. § 1. pontjába és a Btk. 205. §-ába ütköző pénzhamisításra irányzott szövetség vétségének tényálladási alkatelemeit, s mert javukra beszámíthatóságot kizáró, vagy büntethetőséget eredményező az megállapítható nem volt, a kir. törvényszék őket a bűncselekményben bűnösöknek mondta ki.

A büntetés kiszabásánál enyhítő körülményként mérlegelte vádlottak büntetlen előéletét, s ama meg nem cáfolt védekezésüket, hogy e bűncselekményt egy téveszméjük keresztülvitelére akarták felhasználni, s ez enyhítő körülmények figyelembe vételével állapította meg velük szemben e rendelkező részben foglalt és bűnösségük fokával arányban állónak talált büntetést.

A közvádoló KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS ÁRPÁD, KOVÁCS TIVADAR, BECKER ISTVÁN, SZALAY JÁNOS, SZOBODECZKY ALADÁR, lovag UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR, LÁNG EDE vádlottakat azzal vádolta, hogy Budapesten 1922 évi június haváig terjedő időben szervezkedést és mozgalmat kezdeményeztek az állam és a társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására az által, hogy:

1. 1923 év elején naptárilag meg nem határozható napon a Dohány utca 15 számú házba a Magyar Nem-

zeti Múltunk kulturális társaság irodahelyiségében szövetkezést létesítettek arra, hogy a Dohány utcai izraelita imaházat valamelyik péntek este, amikor abban a hívek istentiszteletre összegyűltek, az imaház alatt elvezető csatornába elhelyezendő pokolgéppel felrobbantják.

2. 1923 tavaszán naptárilag meg nem határozható napon a Pannónia szálló 103. számú szobájába, ahol Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság irodája volt, arra szövetkeztek, hogy Vázsonyi Vilmos, Rassay Károly, Rupert Rezső, Drozdy Győző nemzetgyűlési képviselőket, gróf Bethlen István miniszterelnököt, gróf Klebersberg Kunó közoktatásügyi minisztert egy beszerzendő zárt gépkocsin kihurcolják egy kültelken vásárlandó épületbe, s ott fogva tartják.

3. 1923 év tavaszán naptárilag meg nem határozható napokon terroristacsapat szervezését kezdték meg azzal a tervvel, hogy a kormányt elűzik és a nemzetgyűlést [...]

[Az ítéletből itt hiányzik egy oldalpár.]

[...] kulturális fölényének biztosítása céljából, „Magyar Nemzeti Múltunk Kulturális Társaság”.

/M. N. M./ néven egy olyan szervezetet létesítenek, amely cél megvalósítását és felolvasások, művészi és tudományos előadások és matinék rendezésével, valamint a fent

vázolt szellemben szerkesztett könyvek kiadásával és terjesztésével fogja megvalósítani.

1922 évi szeptember havában megtartották az alakuló közgyűlést.

Ezen KOVÁCS KORNÉL által szerkesztett alapszabályokat elfogadták és megválasztották a vezetőséget, az alapszabályokat pedig jóváhagyás végett felterjesztették a m. kir. belügyminiszterhez.

A vezetőség tagjai KOVÁCS KORNÉL szerint a következők voltak:

Elnök: dr. JÄGER KÁROLY MÁV-titkár, társelnökök: PATER BONAVENTURA /családi nevén GALLENÁRI ANTAL/, SZALAY IVÁN postafőtiszt, MAKKAY IMRE százados, dabasi HALÁSZ ZSIGMOND főhadnagy, dr. LATOR GÉZA törvényszéki bíró, VENCZEL GÉZA népjóléti központi igazgató, alelnökök: dr. KAPOSSY MIKLÓS népjóléti miniszteri fogalmazó, dr. UMLAUF SZIGFRID és KOVÁCS TIVADAR, ügyvezető elnökök: KOVÁCS KORNÉL, titkár: SZALAY JÁNOS, pénztáros VERKOCZKY KÁROLY, majd KOVÁCS ÁRPÁD, könyvelő: SZOBODEZKY ALADÁR.

A vezetőség egyelőre a hadviseltek országos gazdasági szövetkezetének a Dohány utca 15 számú házban lévő hivatalos helyiségében szerzett egy szobából álló irodahelyiséget.

Majd 1923 év tavaszán BECKER ISTVÁN vádlott engedte át a Pannónia szálloda 105 számú szobáját irodai használatra.

BECKER ISTVÁN, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR és LÁNG EDE vádlottak nem voltak az M. N. M. tagjai, TARNOVSZKY PÁLT csupán adománygyűjtéssel bízták meg.

A kulturális társaság vezetőségének tagjai közül csupán KOVÁCS TIVADAR, KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS ÁRPÁD, UMLAUF SZIGFRID, SZALAY JÁNOS, SZOBODECZKY ALADÁR és ezeken kívül VASS TITUSZ, aki a kulturális társaság érdekében propagandával foglalkozott, járogattak fel a Dohány utcai, majd a Pannónia szállodai irodahelyiségébe.

A M. N. M. első teendője az volt, hogy a kitűzött cél megvalósításához a szükséges pénzt megszerezze.

Elhatározták, hogy az anyagi eszközöket hazafias adományok gyűjtésével fogják megszerezni.

E célból először Budapest, majd az ország egész Budapest, majd az ország egész területére megszerezték Budapest székesfőváros polgármesterének 100.747/922 számú és a belügyminiszternek 42048/923 B. IX. számú engedélyét.

Az adományok gyűjtésében részt vett VASS TITUSZ, lovag UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZÉKELY JÁNOS és ZÁVORY KÁLMÁN. Ezek a gyűjtött összeg után 25 % gyűjtési jutalékot kaptak.

A vidéken való adománygyűjtést 45 % jutalék fejében átengedték a gyermeknyaraltatási propaganda vezetőinek, Fodor Andornak, Groff Samunak és Farkas Istvánnak.

A fentebb 1. pont alatt megjelölt vádat illetően KOVÁCS KORNÉL vádlott a nyomozás folyamán, /lásd XII./3 szám kihallgatási jegyzőkönyvet/ azt adta elő, hogy lehetséges, hogy valaki félig tréfásan szóba hozta, hogy jó volna a Dohány utcai zsinagógát sok zsidóval együtt levegőbe röpíteni, de ezzel az ötlettel, mint komoly tervvel nem foglalkoztak.

A főtárgyaláson tagadta, hogy ily tárgyú megbeszélésen részt vett volna, ily célra szervezkedést kezdeményezett volna, vagy hogy ily tárgyú beszélgetést még csak hallott volna is.

ZÁVORY KÁLMÁN tanú a nyomozás folyamán /lásd XII/5. sz. kih.⁹⁰ jegyzőkönyvet/ azt adta elő, hogy 1923 évi április havában KOVÁCS KORNÉLLAL együtt a Pannónia szállóból a Gresham-palota felé ment, s ekkor mesélte neki, hogy tervezik a Dohány utcai zsinagóga felrobbantását a csatornában elhelyezendő oly robbanószerrel, melyből 1/10-eddel kevesebb kell, mint az ekrazitból, de a KKVSz parancsnoksága e terv végrehajtását megtiltotta.

ZÁVORY KÁLMÁN azonban a főtárgyaláson azt a terhelő vallomását visszavonta, s a főtárgyaláson azt is előadta, hogy VASS TITUSZ egy alkalommal mondta neki az utcán, hogy „milyen jó hecc volna, ha a Dohány utcai zsinagógát fel lehetne robbantani, ha volna hozzá anyag és ember.”

ZÁVORY KÁLMÁN tanú hitelt érdemlőségét egyébként aggályossá teszi az a körülmény, hogy saját beismerése szerint a KOVÁCS testvérekkel az érintkezést megszakította,

⁹⁰ kih. = kihallgatási.

mert bár ők megígérték neki, hogy „M. N. M.-hoz főtisztviselőnek veszik be, s ennek ellenére egyszerű gyűjtőnek tették be, majd pedig azt hallotta SZÉKELY JÁNOSTÓL, hogy a KOVÁCS fivérek meg akarják verni.

KOVÁCS ÁRPÁD vádlott úgy a nyomozás, mint a fő tárgyalás során azzal védekezett, hogy a vádba tett szervezkedésről mit sem tud, sohasem hallotta a zsinagóga felrobbantásáról folytatott beszélgetést.

KOVÁCS TIVADAR vádlott tagadta, hogy a vádba tett szervezkedésről, illetve a zsinagóga felrobbantási tervéről tudott volna, s mint a fő tárgyaláson előadta, ő bár állandóan feljárt a hivatalos helyiségükbe, de ott sohasem esett szó a zsinagóga felrobbantásáról.

Igaz ugyan, hogy VASS TITUSZ a nyomozás folyamán, amint ott a Bp. 313. §-a alapján felolvasott nyomozati vallomása /XII/1 kih. jkv.⁹¹/ tartalmazza, azt adta elő, hogy egy alkalommal a Dohány utca 15 számú házban lévő irodahelyiségben, amikor KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS TIVADAR, SZOBODECZKY ALADÁR és ő is jelen volt, KOVÁCS TIVADARRAL arról beszélgettek, hogy mi módon lehetne a Dohány utcai zsinagógát felrobbantani, s hogy ő akkor annak a véleményének adott kifejezést, hogy azt a városi kanálisban elhelyezett pokolgéppel lehetne végrehajtani, s hogy KOVÁCS TIVADAR ezt a tervet a KKV SZ parancsnokságával is közölte, az azonban a terve végrehajtását

⁹¹ jkv. = jegyzőkönyv.

megtiltotta, ezt a terhelő vallomását azonban még a nyomozás folyamán KOVÁCS TIVADARRAL történt szembesítés alkalmával visszavonta.

SZOBODECZKY ALADÁR vádlott is tagadta, hogy jelen lett volna a VASS TITUSZ által említett magánbeszélgetésen.

E vádlottal szemben terhelő adatot csupán VASS TITUSZ vádlottnak az a vallomása szolgáltat, hogy VASS TITUSZ és KOVÁCS TIVADAR fent leírt beszélgetése az ő jelenlétében történt.

BECKER ISTVÁN, SZALAY JÁNOS, dr. UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR és LÁNG EDE vádlottak azzal védekeztek, hogy a zsinagóga felrobbantásának tervéről mit sem tudnak.

E vádlottak védekezésével szemben azonban bűnösségükre mutató adat nem merült fel.

A kir. törvényszék arra vonatkozóan, hogy vádlottak a Dohány utcai zsinagógának s az oda istentiszteletre összegyűlő híveknek felrobbantására szervezkedést vagy mozgalmat kezdeményeztek, VASS TITUSZ és ZÁVORY KÁLMÁN fent ismertetett vallomásait bizonyítéknak nem fogadta el, mert még abban az esetben is, ha a vallomások a valóságnak megfelelnek, legfeljebb csak arról lehetne szó, hogy VASS TITUSZ és KOVÁCS TIVADAR egy ilyen gonosz ötletet, tervet vetettek fel, anélkül azonban, hogy a terv végrehajtására bármi előkészületeket tettek, szervezkedést

vagy mozgalmat kezdeményeztek, vagy abban tevékenyen részt vettek volna.

De egyébként is a pokoli ötlet végrehajtása a közönséges bűnszövetkezet taglétszámát meghaladó nagyobb szervezkedés vagy mozgalom kezdeményezését nem is igényelte.

De mindezekről eltekintve a kir. törvényszék jogi felfogása szerint egymagában a gonosz terv felvetése nem vonható az 1921. III. tc. 1. §-ának első bek. meghatározott kezdeményezés fogalma alá, mert az ez által védett jogi érdekeket veszélyeztető szervezkedés vagy mozgalom alanyi és tárgyi feltételeit meg nem valósította.

A 2. pontban leírt vádat illetően vádlottak tagadásával szemben a következő bizonyító adatok merültek fel:

SZÉKELY JÁNOS tanú azt adta elő, 1923 év május havában egy este 7 óra tájban benyitott a Pannónia szálló 105 számú szobájába, ahol ott találta KOVÁCS KORNÉL, KOVÁCS TIVADART, SZOBODECZKY ALADÁRT, VASS TITUSZT, ZÁVORY KÁLMÁNT egy Hugyecz nevű, és még előtte ismeretlen egyént. Utóbb odajött KOVÁCS ÁRPÁD is.

Ez alkalommal arról folyt ott a beszélgetés, hogy a M. N. M. egységes gyűjtést fog indítani, s a begyűlt összeget arra fogják felhasználni, hogy egyes minisztereket és nemzetgyűlési képviselőket, akik az országnak kárára vannak, eltegyenek láb alól. Ezt úgy fogják megvalósítani KOVÁCS TIVADAR és SZOBODECZKY ALADÁR magyarázata szerint, hogy

vesznek egy kültelki házát és egy csukott autót, s majd azokat a politikusokat, akik ellen kifogásuk van, a csukott autón a kültelki házba hurcolják, s ott „elintézik”.

Szerinte az „elintézés” azt jelentette, hogy elteszik láb alól.

Emlékezete szerint gr.⁹² Klebersberg Kunó, Rassay Károly, Vázsonyi Vilmos és Bethlen István és még egynehány politikus neve került szóba.

ZÁVORY KÁLMÁN pedig a nyomozás folyamán azt adta elő, hogy ő is jelen volt a fent jelzett alkalommal a Pannónia szálló 105 számú szobájában, 1923 évi március hó 15-én a SZÉKELY JÁNOS által előadott beszélgetésen.

Azt is előadta, hogy egy alkalommal az utcán KOVÁCS KORNÉL elmesélte neki, hogy vesznek Budapest környékén egy házát, aztán egy zárt autót, azon dr. Rassay Károlyt, Rupert Rezsőt, Drozdy Győzőt s a szociáldemokrata képviselőket kihurcolják a kültelki házba.

ZÁVORY KÁLMÁN tanú ezt a nyomozati vallomását azonban a főtárgyaláson visszavonta.

Kürthy Endre tanú a nyomozás folyamán azt adta elő /lásd VII.-16. kih. jkv./, hogy SZOBODECZKY ALADÁR 1923 évben Pünkösöd előtt azt mesélte neki, hogy vesznek egy kültelki házát, és egy árt autót, amelyen egyes politikusokat elhurcolnak a kültelki házba, s ott kivégzik. A főtárgyaláson

⁹² gr. = gróf.

azonban ezt a vallomását oda módosította, hogy ezeket a dolgokat SZÉKELY JÁNOS mesélte neki.

VASS TITUSZ vádlott a nyomozás folyamán tett és a Bp. 31. §-a értelmében felolvasott vallomása szerint /lásd VII.25. sz. kih. jkv./ többször volt szó a KOVÁCS testvérek, SZOBODECZKY ALADÁR, ZÁVORY KÁLMÁN és az ő jelenlétében arról, hogy a kormány helytelenül cselekszik, s hogy az ellenzéki, s különösen a szocialista képviselők hazafiatlan magaviseletet tanúsítanak, ezért el kellene őket verni.

Ő azonban ez ellen tiltakozott. Arról szó sem volt, hogy Bethlen István miniszterelnököt el kellett intézni, sőt, ellenkezően, a miniszterelnököt mindig csak dicsérték.

A kir. törvényszék SZÉKELY JÁNOS vallomását nem fogadja el hitelt érdemlőnek.

Ez a tanú ugyanis maga beismerte, hogy KOVÁCS TIVADAR őt az adománygyűjtésből folyóan arcul ütötte, mely körülmény arra a következtetésre szolgálhat támpontul, hogy KOVÁCS TIVADARRAL olyan ellenséges viszonyban él, mely őt valótlán tanúvallomásra is képessé teszi.

Megbízhatatlanságot bizonyítja az a körülmény, hogy a főtárgyaláson még azt is tagadta, hogy büntetve volt, amikor aztán saját kérelmére elkészített ujjnyomat-lapja alapján a kir. törvényszék az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalt megkereste előéleti adatainak közlése végett, az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal az ujjnyomat alapján megállá-

pította, hogy SZÉKELY JÁNOS lopások és közveszélyű munkakerülés miatt már büntetve volt.

A vádlottak iránt táplált bosszú érzetét bizonyítja Babos László tanú ama vallomása is, hogy a főtárgyalás folyama alatt Babos László tanút minden nap arra figyelmeztette, hogy terhelő vallomását ne vonja vissza, hanem tartsa fenn, Kürthy Endre tanú vallomásával pedig bizonyíttatott, hogy a nyomozás folyamán őt is befolyásolta, hogy vádlottak ellen terhelő vallomás tegyen.

ZÁVORY KÁLMÁN vallomását nem fogadta el a kir. törvényszék hitelt érdemlőnek azért, mert a fent kifejtettek szerint a KOVÁCS testvérekkel az érintkezést megszüntette, tehát rájuk haragudott, és mert nyomozati vallomását a főtárgyaláson visszavonta.

Kürthy Endre vallomását a kir. törvényszék megbízhatatlannak tartja, mert maga is beismerte, hogy terhelő vallomását SZÉKELY JÁNOS elbeszéléséből merítette.

VASS TITUSZ vallomása végül az állam és társadalom tömeges rendjének erőszakos felforgatására irányuló szervezkedés vagy mozgalom kezdeményezése vagy létesítése tárgyában bizonyító adatokat nem tartalmaz.

A fenti kifejtett okok alapján a kir. törvényszék úgy találta, hogy a 2. pontban megjelölt vád bizonyítva nincs.

A 3. pontban megjelölt azt a vádat illetően, mely szerint a vádlottak terrorcsapatot szerveztek abból a célból, hogy a kormányt és a nemzetgyűlést feloszladják erőszakkal, és

helyükbe katonai diktatúrát juttatnak uralomra, s ezekkel a szervezkedésekkel és azok céljaira az M. N. M. nevében pénz-adományokat gyűjtöttek, előkészületeket tettek egy nagyvárad-i román állampénztár kifosztására, továbbá emberi élet kioltására alkalmas lőfegyvereket és robbanószerkeket szereztek be, vádlottak tagadásával szemben a következő bizonyító adatok merültek fel.

ZÁVORY KÁLMÁN tanú a nyomozás folyamán azt adta elő, hogy a KOVÁCS testvére előtte azt fejtegették, hogy egy terrorcsapatot akarnak szervezni, mellyel esetleg a kormányt elűzik, a nemzetgyűlést felosztatják, és katonai diktatúrát fognak uralomra juttatni. Azt is előadta, hogy KOVÁCS TIVADAR őt ebbe a terrorcsapatba fel is vette, s erre valami különleges esküt tettek, amelyben a Hadúrnak tettek fogadást.

Ezt a vallomást azonban a főtárgyaláson visszavonta, s azt adta elő, hogy az általa vetett eskü szövege a „Hadúr” szó kivételével azonos a KKVSZ esküszövegével, illetve az alkalommal a Hadúrra esküdött fel.

Kürthy Endre tanú pedig a nyomozás folyamán azt vallotta, hogy 1922 évi november hó 30. napján, névnapja alkalmával KOVÁCS KORNÉL és KOVÁCS ÁRPÁD ittas állapotban egy dalt énekelt, mely úgy kezdődött: „Terrorista vagyok én, vagyok én”...

Már a főtárgyalás folyamán azt adta elő, hogy KOVÁCS ÁRPÁD csak elmondott neki valami nótaszöveget, melyik

valahogy úgy kezdődött: „fehérterrorista vagyok én”, de ezt a nótát jelenlétében senki sem énekelte.

Végül MAYER OSZKÁR vádlottnak a Bp. 313. §-a értelmében felolvasott vallomása szerint dr. UMLAUF SZIGFRID egy alkalommal elbeszélte neki, hogy birkózókat, erős embereket és nyomozókat szed össze.

Dr. UMLAUF SZIGFRID vádlott azzal védekezett, hogy ő a KKV SZ részére rohamcsapatot szándékozott létesíteni, lehetséges, hogy említette, hogy e célból erős embereket keres, MAYER OSZKÁR ezt értette félre. Tagadja azonban, hogy birkózókról említést is tett volna.

Végül SZÉKELY JÁNOS tanú a főtárgyaláson mint új dolgot azt is felhozta, hogy Babos Lászlótól hallotta, hogy KOVÁCSÉK azt is tervbe vették, hogy Budapesten minden kerületben lesz tíz veszedelmes emberük, kik gyilkosságra is vállalkoznak.

A kir. büntetőtörvényszék a fent nevezett tanúk vallomását a már kifejtett okoknál fogva hitelt érdemlőnek nem fogadta el.

MAYER OSZKÁR vallomásának tartamát pedig nem tekintheti olyannak, amelyből, arra lehetne következtetni, hogy a vádlottak, vagy azok egy része az állam és társadalom törvényes rendjének felforgatására irányuló terrorcsapatot szerveztek, vagy ilyen szervezkedést kezdeményeztek volna.

Ami a vádnak azt a részét illeti, hogy a vádlottak az M. N. M. Kulturális Társaság nevében abból a célból gyűjtöttek

pénzt, hogy azokat az állam- és társadalomellenes indokra felhasználják, a bíróság a kir. törvényszék könyvszakértő által teljesített könyvvizsgálat adatai és véleménye alapján bizonyítotttnak fogadta el, hogy a befolyt pénzzadományt a vezetőség részint gyűjtési jutalékok, részint saját kiadásaik fedezésére fordították, s mint a szakértő mondja, adminisztrálták.

Ami a vádba tett cselekményt illeti, mely szerint vádlottak előkészületeket tettek arra, hogy Nagyváradon egy román állampénztárnokkal együtt, s azzal egyetértve színleges rablás ürügye alatt az ottani állampénztár pénzkészletét Magyarországra csempészik, s a pénzt állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló célra, és a fent leírt tényállás szerint terrorcsapat szervezésére, zárt autó, kültelki ház vásárlására fordítják, a kir. törvényszék KOVÁCS TIVADAR, VAS TITUSZ, BECKER ISTVÁN, ZÁVORY KÁLMÁN, LÁNG EDE és SÜVSBERG TIVADAR egybevetett vallomása alapján bizonyítotttnak fogadja el ugyanazt a tényt, hogy KOVÁCS TIVADAR, VASS TITUSZ és BECKER ISTVÁN a nagyváradai állampénztár kifosztására előkészületeket tettek, azt azonban, hogy azt a pénzt a vád által megjelölt célra tervezték volna fordítani, bizonyítotttnak nem tekinti, mert erre vonatkozóan semmi bizonyító adat nem merült fel.

Ami végül a vádnak azt a részét illeti, hogy a vádlottak a bűnös szervezkedés és mozgalom céljaira lőfegyvereket és robbanóanyagokat szereztek be, a kir. törvényszék a következő tényállást fogadta el bizonyítotttnak:

VASS TITUSZ, ZÁVORY KÁLMÁN, KOVÁCS KORNÉL, dr. UMLAUF SZIGFRID, SZALAY JÁNOS, KOVÁCS TIVADAR, KOVÁCS MÁRTON, WEISZBERGER SÁNDOR, CZIGÁNY SÁNDOR ÉS JÓB-FANCSALI GYŐZŐ egybevetett vallomásával bizonyítva van, hogy 1922 évi október hó 15. napja előtt, amely napon köztudomás szerint a román király és királyné gyulafehérvári megkoronázása történt, MAKKAY IMRE tüzér százados egy doboz kézigránátot adott át KOVÁCS KORNÉLNAK, amelyet KOVÁCS KORNÉL az M. N. M. irodahelyiségében helyezett el. Ezeket a kézigránátokat KOVÁCS TIVADAR a nagyváradi állampénztár tervezett kifosztása alkalmával vitte magával.

ZÁVORY KÁLMÁN, aki 1921 évi májustól 1922. januárig a Felkusházy irredenta csoportnál szolgált, Tamcsó Lajos főhadnagytól 27 kilogramm ekrazitot kapott.

Ebből 1922 év november havában 9 adagot adott át VASS TITUSZNAK, aki azt Aradra vitte. Majd 1922 év március havában újból 18 adagot és 80 méter angol gyújtózsínórt adott VASS TITUSZNAK ugyanabból a célból, hogy Aradra szállítsa. VASS TITUSZ ezt a 18 adag ekrazitot két alkalommal átadta megőrzés végett KOVÁCS TIVADARNAK, aki azt a M. N. M. irodahelyiségében tartotta.

Ezt a 18 adag /kilogramm/ ekrazitot SZALAY JÁNOS a saját lakására vitte, és abból a nyomozás folyamán 9 kilogrammot Korvig Mártonnak, 9 kilogrammot pedig Weinber Sándornak és Jób-Fancsali Győzőnek adott át megőrzés végett.

A Korvig Mártonnak átadott 9 kilogramm ekrazitot Czigány Sándorhoz vitték el elrejtés végett.

A főtárgyalás folyamán vádlottak tagadásával szemben semmiféle bizonyíték nem merült fel arra, hogy vádlottak ezeket a robbanóanyagokat abból a célból szerezték be, hogy azokat állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására használják.

A kir. törvényszék az egyes bűncselekmények tekintetében a fent részletezett adatok alapján KOVÁCS TIVADAR, KOVÁCS ÁRPÁD, BECKER ISTVÁN, SZALAY JÁNOS, SZOBODECZKY ALADÁR, lovag UMLAUF SZIGFRID, TARNOVSZKY PÁL, SZTACHÓ SZAVÉR és LÁNG EDE vádlottakat az 1921. évi III. tc. 1. §-ának első bek. ütköző és a 8. §. harmadik bekezdésének első tétele szerint minősülő, az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló büntettének vádja és következmények terhe alól a Bp. 386. § 2. pontja alapján mentette fel.

Budapest, 1925. október 22.

dr. Publik sk. ft. elnök

dr. Kovács sk. előadó kir. törvsz. bíró

A trianoni békediktátum 1920. június 4-ei aláírásával Magyarország korábbi területének és lakosságának majdnem kétharmadát veszítette el, és körülbelül 3,3 millió magyar anyanyelvű ember rekedt az országhatárokon kívül. A Horthy-korszak első néhány éve ezért a magyar történelem azon viharos időszakai közé tartozott, mely bővelkedett jobboldali, irredenta eszmék mentén szerveződő titkos társadalmi egyesületekben, társaságokban, szövetségekben és hozzájuk köthető, fegyveres paramilitáris alakulatokban, melyek a politikai életre is bizonyos fokú befolyással rendelkeztek. E szervezetek tagjai az általuk kitűzött politikai célok érdekében nem egy alkalommal terveztek vagy követtek el súlyos bűncselekményeket. Számos ilyen ügyben felmerült a Kettőskereszt Vérszövetség, a korszak befolyásos titkos katonai szervezete, illetve a Kovács fivérek, Kornél, Árpád és Tivadar, három fiatal, katonaviselt magánhivatalnok neve. A Kovács testvérek a Kettőskereszt Vérszövetségben belül saját alszervezetet hoztak létre irredenta céljaik megvalósítása érdekében. Lőfegyvereket és robbanóanyagot szereztek be, terveik között szerepelt bizonyos politikusok elrablása és esetleg meggyilkolása, a Dohány utcai zsinagóga felrobbantása, egy nagyváradi bank kirablása, a Csehszlovákiához csatolt Felvidéken diverziós célból hamis csehszlovák bankjegyek forgalomba hozatala, vagy éppenséggel a politikai hatalom erőszakos úton történő átvétele és a katonai diktatúra bevezetése. Kitűzött céljaikat e radikális fiatalemberek a korszak konszolidálódó politikai viszonyai között persze nem érhették el, ugyanakkor sokáig igen magas rangú pártfogókkal rendelkeztek, ami lényegében büntetlenséget eredményezett a számunkra. Forrásközlésünk a Kovács testvérek tevékenységének vizsgálatán keresztül kíséri meg bemutatni az 1920-as évek első felének kaotikus magyar politikai és társadalmi viszonyait.